

การแปรทางเสียงในภาษากวย-กวย ปัจจุบัน 4 หมู่บ้าน

การแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษา (linguistic variation and change) มีความหมายที่แตกต่างแต่มีผลต่อเนื่องกัน กล่าวคือ การแปรทางภาษา คือ การที่รูปในภาษาตั้งแต่ 2 รูปขึ้นไปอาจใช้แทนที่กันได้โดยไม่ทำให้ความหมายแก่นเปลี่ยน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์ 2541 : 18) การแปรทำให้เกิดรูปแปรซึ่ง มีรูปร่างลักษณะหรือส่วนประกอบต่างกันบางประการ แต่ยังคงเป็นสมาชิกของสิ่งเดียวกัน ถ้าหากรูปแปรรูปหนึ่งได้รับความนิยมให้ใช้แทนรูปเดิม และรูปเดิมค่อยๆหายไป การเปลี่ยนแปลงในภาษานั้นก็จะเกิดขึ้น

การศึกษาการแปรทางเสียงในบทที่ 6 นี้ เป็นการศึกษาต่อเนื่องจากบทที่ 5 กล่าวคือในบทที่ 5 ได้ศึกษาและนำเสนอการเปลี่ยนแปลงทางเสียงจากภาษากวยโบราณ มาเป็นเสียงในภาษากวย-กวย 4 หมู่บ้าน การศึกษาดังกล่าว เป็นการศึกษาจากผู้บอกภาษาเพียงคนเดียวซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแทนของคนทั้งหมู่บ้าน และใช้วัจนลีลาเดียว คือ การถามคำถามเดียว แต่ในความเป็นจริงแล้วในการพูดของแต่ละคน และแต่ละวัจนลีลา ย่อมมีการแปรที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้นในบทที่ 6 จึงเป็นการวิเคราะห์การแปรทางเสียงจากผู้พูดภาษากวย-กวยทั้ง 4 หมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง แต่ละหมู่บ้านจะแบ่งผู้บอกภาษาออกเป็น 4 กลุ่มอายุ ให้แต่ละกลุ่มอายุมีช่วงห่างกัน 11 ปี คือ 16-20 ปี 31-35 ปี 46-50 ปี และ 61 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุละ 3 คน รวมหมู่บ้านละ 12 คน การเก็บข้อมูลโดยทั่วไปใช้วัจนลีลา 2 แบบ คือ การถามเป็นคำเดี่ยว (citation form) โดยผู้วิจัยพูดคำไทยหรือลาว แล้วให้ผู้บอกภาษาที่ละคน พูดคำภาษากวยหรือกวยที่มีความหมายเดียวกัน การถามเป็นคำต่อเนื่อง (connected speech) โดยผู้สัมภาษณ์พูดประโยคหรือถ้อยความที่มีคำที่ต้องการศึกษาอยู่เป็นภาษาไทยหรือลาว แล้วให้ผู้บอกภาษาพูดประโยคหรือถ้อยความนั้นเป็นภาษากวยหรือกวย นอกจากนั้นยังใช้การสังเกตจากการสนทนาในสถานการณ์จริง

จุดประสงค์ในการศึกษา เพื่อแสดงปรากฏการณ์การแปรทางเสียงของภาษากวย-กวยแต่ละหมู่บ้าน ดังนั้นจึงใช้การบรรยายเพื่อนำเสนอตัวแปรและรูปแปรทางเสียงของผู้บอกภาษาแต่ละคน แต่ละกลุ่มอายุ แสดงเงื่อนไขทางภาษาตลอดจนข้อยกเว้นต่างๆ

6.1 การแปรทางเสียงในภาษากวยบ้านสังแก

เนื่องจากบ้านสังแก เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงพูดภาษากวยในชีวิตประจำวัน และมีการติดต่อกับบ้านกวยใกล้เคียง ดังนั้นในการเลือกผู้บอกภาษาทั้ง 4 กลุ่มอายุ จึงใช้การสุ่มแบบธรรมดา (simple random sampling) คือ เลือกผู้บอกภาษาในแต่ละกลุ่ม

อายุที่เป็นคนบ้านสังแกโดยกำเนิด พูดภาษาภูยกในชีวิตรประจำวัน โดยไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดที่ตั้งของบ้านเรือน แต่จะพิจารณาผู้บอกภาษาที่มีเวลาเพียงพอและยินดีที่จะให้สัมภาษณ์

ปรากฏการณ์การแปรทางเสียงโดยรวม คือ หน่วยเสียงบางหน่วยเสียงไม่มีการแปร บางหน่วยเสียงเกิดการแปรทางเสียง ซึ่งมีทั้งการแปรกระจายในหลายกลุ่มอายุและการแปรของผู้พูดในกลุ่มอายุเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีการแปรตามวัจนลีลา ปรากฏการณ์การแปรทางเสียงดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1.1 ปรากฏการณ์การแปรทางเสียงในภาษาภูยกบ้านสังแก

6.1.1.1 การแปรทางเสียงในพยางค์รอง

ภาษาภูยกบ้านสังแก มีโครงสร้างพยางค์รอง 3 แบบ คือ CəN- Cə- N- แต่ละแบบมีการแปรดังนี้

6.1.1.1.1 การแปรในพยางค์รองแบบ CəN-

ตัวแปรที่เป็นพยางค์รอง (CəN-) ในภาษาภูยกบ้านสังแกมีเพียง 6 คำ มี 5 คำ (ยกเว้นคำว่า səŋʔa:p 'หา') ที่มีการแปรแบบเดียวกัน คือ ในผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ถ้าพูดคำเดียวจะใช้ CəN- แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง อาจใช้ CəN- หรือพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ N- ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุอื่นจะใช้เฉพาะพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์เท่านั้น คำเหล่านี้ได้แก่

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61 ปีขึ้นไป	46-50, 30-35	16-20 ปี	
(CəN-)	[CəN- ~ N-]	~	[N-]	
(səm-)	[səm- ~ m-]	~	[m-]	
	səmlap mlap		mlap	แห
	səmla:p mla:p		mla:p	ต้นกล้า
(cəŋ-)	[cəŋ- ~ ŋ-]	~	[ŋ-]	
	cəŋha:j ŋha:j		ŋha:j	ไกล
	pəŋʔe:ʔ ŋʔe:ʔ		ŋʔe:ʔ	ฟัง
(kəŋ-)	[kəŋ- ~ ŋ-]	~	[ŋ-]	
	kəŋce: ŋce:		ŋce:	หา

ส่วนคำว่า sɔŋʔa:p 'หา' นอกจากตัวแปร (sɔŋ-) จะมีรูปแปร [sɔŋ-] และ [ŋ-] แล้ว ยังมีรูปแปร [ŋɔ-] [sɔ-] และ [kɔ-] และมีการแปรดังนี้ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไปจะใช้รูปแปร [sɔŋ- ~ ŋ-] คือ sɔŋʔa:p และ ŋʔa:p ผู้พูดกลุ่มอายุ 45-50 ปีคนที่ 1 และ 2 ใช้รูปแปร [ŋ- ~ sɔ-] คือ ŋʔa:p sɔʔa:p ขณะที่คนที่ 3 ใช้รูปแปร [ŋɔ-] คือ ŋɔʔa:p ผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 ทั้ง 3 คน และกลุ่มอายุ 16-20 ปี คนที่ 1-2 ใช้รูปแปร [ŋ-] คือ ŋʔa:p ขณะที่คนที่ 3 ใช้รูปแปร [kɔ-] คือ kɔʔa:p

6.1.1.1.2 การแปรในพยางค์รองแบบ Cɔ-

พยางค์รอง (Cɔ-) บางคำไม่มีการแปรในทุกกลุ่มอายุ เช่น cɔɽ:ŋ 'ปลิง' kɔhe:p 'ตะขาบ' tɔliəŋ 'ใต้เดือน' แต่บางคำ ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะใช้รูปเต็ม คือ [Cɔ-] แต่ถ้าอยู่ในคำพูดต่อเนื่อง จะไม่ออกเสียงพยางค์รอง [ɔ-] คงเหลือเพียงพยางค์หลัก ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร (Cɔ-)	รูปแปรของผู้พูดทุกกลุ่มอายุ [Cɔ- ~ ɔ-]	
	ʔɔcd: cd:	หมา
	tɔpɔ:l pɔ:l	เจ็ด
	tɔkɔ:l kɔ:l	แปด

ยกเว้น ตัวแปร (sɔ-) เมื่ออยู่หน้าพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็น m- n- ŋ- ŋ- และ l- ตามด้วยสระโหมะปกติ จะมีรูปแปร 2 รูป คือ [sɔ.m- sɔ.n- sɔ.ŋ- sɔ.ŋ- sɔ.l-] และ [hm- hn- hŋ- hŋ- hl-] ตามลำดับ รูปแปรแรกปรากฏในคำพูดเดี่ยว ส่วนรูปแปรที่สอง จะปรากฏในคำพูดต่อเนื่อง การแปรดังกล่าวเกิดในทุกกลุ่มอายุ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร (sɔ.m-)	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ [sɔ.m- ~ hm]	
	sɔmɔ:l hmɔ:l	เงา
(sɔ.n-)	[sɔ.n- ~ hn]	
	sɔna: hna:	หน้าไม้
(sɔ.ŋ-)	[sɔ.ŋ- ~ hŋ-]	
	sɔŋɽ: hŋɽ:	ตีน
(sɔ.l-)	[sɔ.l- ~ hl-]	
	sɔla: hla:	ใบไม้

ตัวแปร (sə-) เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะหลักที่มีพยัญชนะต้นเป็น w- ตามด้วยสระโฆชะปกติ จะมีรูปแปร 2 รูป คือ [sə.w-] และ [f-] ผู้พูดกลุ่ม 16-20 ปี ใช้รูปแปร [f-] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุอื่นๆ ใช้รูปแปร [sə.w-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี	~	16-20 ปี
(sə.w-)	[sə.w-]	~	[f-]
	səwe:t		fe:t เขียว
	səwi:l		fi:l เวียนหน้า

6.1.1.1.3 การแปรในพยัญชนะนาสิกก่อนพยัญชนะ N-

ตัวแปร (m-) อยู่หน้า r- ซึ่งเป็นพยัญชนะต่างฐานกรณ์ มีรูปแปร 2 รูป คือ [m-] และ [mə-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ
(m)	[m- ~ mə-]
	mrɜ:ŋ mərɜ:ŋ ฆ่า

ตัวแปร (ŋ-) ถ้าอยู่หน้า ʔ- จะมีรูปแปร 4 รูป คือ [ŋʔ-] [ŋə.ʔ-] [ʔʔ-] และ [ŋʔ-] ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ใช้รูปแปร [ŋʔ-] กลุ่มอายุ 46-50 และ 31-35 ปี ใช้รูปแปร [ŋʔ- ~ ŋə.ʔ-] กลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [ŋə.ʔ- ~ ʔʔ-]

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61 ปี	46-50 31-35 ปี	16-20 ปี
(ŋʔ-)	[ŋʔ-]	~ [ŋʔ- ~ ŋə.ʔ-]	~ [ŋə.ʔ- ~ ʔʔ-]
	ŋʔo:r	ŋo:r ŋəʔo:r	ŋəʔo:r ʔo:r แตน

ตัวแปร (ŋ) เมื่ออยู่หน้า h- จะมีรูปแปร 3 รูป คือ [ŋh-] [ŋʔ-] และ [ʔh-] ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไปใช้รูปแปร [ŋh-] กลุ่มอายุ 46-50 และ 31-35 ปี ใช้รูปแปร [ŋh- ~ ŋʔ-] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [ŋh- ~ ʔh-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61 ปี	46-50 31-35 ปี	16-20 ปี
(ŋh-)	[ŋh-]	~ [ŋʔ- ~ ŋ.h-]	~ [ŋ.h- ~ ʔh-]
	ŋhu:ʔ	ŋu:ʔ ŋhu:ʔ	ŋhu:ʔ hu:ʔ กบน

ตัวแปร (mb-) และ (nd-) หน้าสระโฆชะต่ำหุ้ม มีรูปแปร 3 รูป คือ

(mb-) [mb- ~ mp- ~ mph-]

(nd-) [nd- ~ nt- ~ nth-]

ผู้พูดในกลุ่มอายุ 61, 46-50 ปี ใช้รูปแปร [mb- ~ mp-] และ [nd- ~ nt-] ตามด้วย
สระโฆชะต่ำหุ้ม ส่วนผู้พูดในกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [mp-] และ [nt-] ตาม
ด้วยสระโฆชะต่ำหุ้ม และใช้รูปแปร [mph-] และ [nth-] ตามด้วยสระโฆชะปกติ ตัวอย่าง

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50 ปี	31-35, 16-20 ปี	
(mbV)	[mbV ~ mpV]	~ [mpV ~ mphV]	
	mblu: mplu:	mplu: mphlu:	พลู
	mbu:l mpu:l	mpu:l mphu:l	ยาเมื่อ
(ndV)	[ndV ~ ntV]	~ [ntV ~ nthV]	
	nduəj ntəj	ntəj nthuəj	ชี
	ndɛ:l ntɛ:l	ntɛ:l nthɛ:l	เมีย

6.1.1.2 การแปรทางเสียงในพยางค์หลัก

พยางค์หลักในภาษาภูยกบ้านสังแก ประกอบด้วยพยางค์หลักที่เป็นคำพยางค์เดียว และ
พยางค์หลักในคำสองพยางค์ซึ่งจะอยู่หลังพยางค์รองเสมอ การแปรทางเสียงในพยางค์หลัก ได้แก่
การแปรของเสียงพยัญชนะ สระ และการเกิดระดับเสียง ดังนี้

6.1.1.2.1 การแปรของพยัญชนะต้นเดียว

พยัญชนะต้นเดียวในภาษาภูยกบ้านสังแกมี 22 เสียง เสียงที่มีการแปร มีดังนี้

ก. ตัวแปร (p-) (t-) (c-) (k-) ที่อยู่หน้าสระโฆชะต่ำหุ้ม มีการแปรระหว่าง
เสียงแบบไม่พ่นลม [p-] [t-] [c-] [k-] เสียงแบบพ่นลมเล็กน้อย [p'-] [t'-] [c'-] [k'-]
และเสียงแบบพ่นลมมาก [ph-] [th-] [ch-] [kh-] และมีความสัมพันธ์กับสระโฆชะต่ำ
หุ้มที่ตามมา กล่าวคือ รูปแปรแบบเสียงไม่พ่นลม จะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติโฆชะต่ำหุ้มมาก
รูปแปรแบบเสียงพ่นลมเล็กน้อยจะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติโฆชะต่ำหุ้มน้อยลง และรูปแปร
แบบเสียงพ่นลมมากจะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติเป็นสระโฆชะปกติ การแปรดังกล่าวเกิดกับผู้
พูดทุกกลุ่มอายุแต่ต่างวจนลีลา คือ ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะใช้รูปแปรแบบพ่นลมมาก ถ้าในคำพูด
ต่อเนื่องจะใช้แบบพ่นลมน้อยหรือไม่พ่นลม ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ			
(p-)	[p- ~ p'- ~ ph-]			
	pu:t	p'u:t	phu:t	ใหญ่
(t-)	[t- ~ t'- ~ th-]			
	ti:	t'i:	thi:	สูง
(c-)	[c- ~ c'- ~ ch-]			
	cu:t	c'u:t	chu:t	เข็ด
(k-)	[k- ~ k'- ~ kh-]			
	ko:	k'o:	kho:	ัว

ข. ตัวแปร (j-) มีรูปแปร 2 รูป คือ [j-] และ [j-] ในผู้พูดคนที่ 1 ของกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ใช้รูปแปร [j-] ขณะที่ผู้พูดอื่นๆ ใช้รูปแปร [j-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61 ปี คนที่ 1	61(คนที่2-3), 46-50, 31-35, 16-20 ปี	
(j-)	[j-]	~	[j-]
	jy:ŋ		jy:ŋ
			เท่า

6.1.1.2.2 การแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษากูยบ้านสังแก ประกอบด้วย pr- pl- phr- phl- tr- br- bl- kr- kl- khr- และ khl- เฉพาะ tr- เท่านั้นที่มีการแปร ตัวแปร (tr-) มีรูปแปรและเงื่อนไขการแปร คือ ถ้าอยู่หน้าสระโฆชะปกติ มีรูปแปร 2 รูป คือ [tr-] และ [kr-] ถ้าอยู่หน้าสระโฆชะต่ำหุ้ม มีรูปแปร 4 รูป คือ [tr-] [t'r-] [kr-] และ [r-] และมีการแปรในผู้พูดกลุ่มอายุต่างๆ ดังนี้

หน้าสระโฆชะปกติ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี ใช้รูปแปร [tr- ~ kr-] ผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [kr-] หน้าสระโฆชะต่ำหุ้ม ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ใช้รูปแปร [tr- ~ t'r-] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 46-50 31-35 ปี และ 16-20 ปี จะใช้รูปแปร [tr- ~ t'r- ~ kr- ~ r-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปรเมื่ออยู่หน้าสระโฆชะปกติ	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี		16-20 ปี
	ผู้พูดที่ 1-3		ผู้พูดที่ 1-3
(tr-)	[tr- ~ kr-]	~	[kr-]
	tri:ʔ kri:ʔ		kri:ʔ
	ʔətro:ʔ ʔəkro:ʔ		ʔəkro:ʔ
			ควาย
			ซ้อง

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
หน้าสระโฆชะต่ำทุ้ม	61 ปีขึ้นไป	46-50, 31-35	16-20 ปี	
(tr-)	[tr- ~ tʰr-]	~	[tr- ~ tʰr- ~ kr- ~ r-]	
	ntru:ŋ ntʰru:ŋ	ntru:ŋ ntʰru:ŋ	ŋkru:ŋ nru:ŋ	ปลวก
	ntru:j ntʰru:j	ntru:j ntʰru:j	ŋkru:j nru:j	ไก่
	ntre: ntʰre:	ntre: ntʰre:	ŋkre: nre:	ซาก

6.1.1.2.3 การแปรของพยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายในภาษาภูยกบ้านสังแกมี 14 เสียง มีการแปรมีเพียงเสียงเดียวคือ -h

ตัวแปร (-h) จะมีการแปรในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม และมีรูปแปร 2 รูป คือ [-h] และ [-∅] ผู้พูดทุกกลุ่มอายุจะออกเสียงพยัญชนะท้าย [-h] ในคำพูดเดี่ยว แต่ไม่ออกเสียงพยัญชนะท้ายในคำพูดต่อเนื่อง การแปรดังกล่าวทำให้โครงสร้างพยางค์จากเดิมซึ่งเป็นพยางค์ปิดเปลี่ยนเป็นพยางค์เปิด ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ		
(-h)	[-h ~ -∅]		
	kla:h	kla:	หี
	təŋw:h	təŋw:	ปาก

6.1.1.2.4 การแปรของสระโฆชะปกติ

สระโฆชะปกติ ɔ และ ɔ: มีรูปแปร ตัวแปรละ 3 รูปคือ ตัวแปร (ɔ) มีรูปแปร ได้แก่ [ɔ] [ɔ^๑] และ [ʌ] ตัวแปร (ɔ:) มีรูปแปร ได้แก่ [ɔ:] [ɔ:^๑] และ [ʌ:] เงื่อนไขการแปร คือ ผู้พูดทุกคนของกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี ใช้รูปแปร [ɔ] [ɔ:] ผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี คนที่ 1-2 ใช้รูปแปร [ɔ^๑] [ɔ:^๑] ในคำพูดเดี่ยวและคำพูดต่อเนื่อง และใช้รูปแปร [ɔ] [ɔ:] ในบางครั้งของคำพูดต่อเนื่อง ผู้พูดที่ 3 ใช้รูปแปร [ʌ] [ʌ:] ในพยางค์ที่มีพยัญชนะท้าย ʔ- และใช้รูปแปร [ɔ] [ɔ:] ในตำแหน่งอื่นๆ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ				
	61, 46-50, 31-35 ปี		16-20 ปี		
(o)	[o]	~	[o ^o ~ o]	หุง	
	ໄ໊oŋ		ໄ໊o ^o ŋ ໄ໊oŋ		
(o:)	[o:]	~	[o: ^o ~ o:]	หมา	
	co:		co: ^o co:		
	61, 46-50, 31-35 ปี		16-20 ปี		
	ผู้พูดที่ 1-3		ผู้พูดที่ 1-2	ผู้พูดที่ 3	
(o)	[o]	~	[o ^o ~ o]	~ [ʌ]	
	klo?		klo ^o ? klo?	kla?	ลิ้ม
(o:)	[o:]	~	[o: ^o ~ o:]	~ [ʌ:]	
	ʔəkro:?		ʔəkro ^o ? ʔəkro:?	ʔəkra:?	ช้อง

6.1.1.2.5 การแปรของสระโหมะต่ำท่อม

สระโหมะต่ำท่อมในภาษากูยบ้านสังแก มีการแปร 2 ลักษณะ คือ การแปรที่เกิดเฉพาะกับสระบางหน่วยเสียง และการแปรที่เกิดกับสระโหมะต่ำท่อมทั้งระบบ ดังนี้

ก. การแปรที่เกิดกับสระโหมะต่ำท่อมบางหน่วยเสียง

สระโหมะต่ำท่อมที่มีการแปร ได้แก่ ʌ

ตัวแปร (ʌ) มีรูปแปร 3 รูป ได้แก่ [ʌ] [a] และ [a] และมีการแปรในผู้พูดแต่ละกลุ่มอายุ คือ กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป และ 46-50 ปี ใช้รูปแปร [ʌ ~ a] ขณะที่กลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [a] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของผู้พูดกลุ่มอายุ			
	61 ปี		31-35, 16-20 ปี	
(ʌ)	[ʌ ~ a]	~	[a]	
	mpʌl mpʌl		mpal	มะขาม
	bat bat		bat	จุดไฟ

ข. การแปรซึ่งเกิดกับสระโหมะต่ำท่อมทั้งระบบ

สระโหมะต่ำท่อม (V) ทุกหน่วยเสียง มีรูปแปร 2 รูป คือ รูปแปรสระโหมะต่ำท่อม [V] กับรูปแปรสระโหมะปกติ [V] การแปรของสระโหมะต่ำท่อมดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับความเด่นชัดของระดับเสียง กล่าวคือ ถ้าสระมีคุณลักษณะต่ำท่อมมาก ระดับเสียงจะมีความชัดเจนน้อย

แต่ถ้าสระมีความต่ำทู่มน้อยหรือเปลี่ยนเป็นสระโหมะปกติ ระดับเสียงจะมีความชัดเจนมากขึ้น โดยทั่วไปสระโหมะต่ำทู่มนจะมีระดับเสียงต่ำ ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์เป็น ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ตก หรือต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ระดับ หรือเสียงต่ำ-ขึ้น

เนื่องจากระดับเสียงที่เกิดร่วมกับสระโหมะต่ำทู่มนมีความชัดเจนน้อยดังกล่าว และระดับเสียงจะเข้ามามีบทบาทในการจำแนกความหมายของคำ ก็ต่อเมื่อพยางค์หลักของคำนั้นซึ่งเดิมเคยมีสระเป็นสระโหมะต่ำทู่มน ได้เปลี่ยนมาเป็นสระโหมะปกติ ดังนั้นในการอธิบายการแปรของสระโหมะต่ำทู่มน ผู้วิจัยจะแสดงรูปแปรของระดับเสียง เฉพาะเมื่อสระโหมะต่ำทู่มนั้นใช้รูปแปรสระโหมะปกติเท่านั้น

สระโหมะต่ำทู่มนจะเกิดในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้น 3 ประเภท คือ พยัญชนะก๊กโหมะ ก๊กโหมะ และก้องกังวานโหมะ การแปรของสระโหมะต่ำทู่มนและความสัมพันธ์กับระดับเสียง มีเงื่อนไขจากพยัญชนะต้น ดังนี้

พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงก๊กโหมะ ผู้พูดทุกกลุ่มอายุจะใช้รูปแปรทั้ง 2 รูป คือ [V̄] และ [V̄] ถ้าเป็นการสนทนาหรือในคำพูดต่อเนื่อง ผู้พูดจะใช้ทั้งรูปแปร [V̄] และ [V̄] แต่ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยว จะใช้รูปแปร [V̄] โดยมีระดับเสียงที่แตกต่างกันดังนี้

ในพยางค์เป็น ถ้าพูดคำเดี่ยวจะใช้ระดับเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121] แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง จะใช้ระดับเสียงกลาง-ตก [31] ส่วนในพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยว จะใช้ระดับเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [215] ในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม และระดับเสียงต่ำ-ขึ้น [15] ในพยางค์ที่มีสระสั้น แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง จะใช้ระดับเสียงกลาง-ระดับ [33] ทั้งพยางค์ที่มีสระสั้น สระยาว และสระประสม ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ	
(CV̄N)	[CV̄N ~ CVN ¹²¹ ~ CVN ³¹] cu:n chu:n ¹²¹ chu:n ³¹	ส่งคืน
(CV̄:S)	[CV̄:S ~ CV:S ²¹⁵ ~ CV:S ³³] pu:t phu:t ²¹⁵ phu:t ³³	ใหญ่
(CV̄:h)	[CV̄:h ~ CV:h ²¹⁵ ~ CV:h ³³] pɔ:h pho:h ²¹⁵ pho:h ³³	เกลือ
(CV̄S)	[CV̄S ~ CVS ¹⁵ ~ CVS ³³] kɔt khut ¹⁵ khut ³³	คิด
(CV̄h)	[CV̄h ~ CVh ¹⁵ ~ CVh ³³] cɪh chih ¹⁵ chih ³³	ชี้

พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักโฆชะ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61ปีขึ้นไป และ 46-50 ปี จะมีการแปรระหว่าง [Ṿ] กับ [V] ทั้งในคำพูดต่อเนื่องหรือในพุดคำเดียว ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-30 ปี จะใช้เฉพาะรูปแปร [V]

รูปแปร [V] มีระดับเสียงที่แตกต่างกัน คือ ในพยางค์เป็น ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะใช้ระดับเสียง [121] แต่ถ้าในคำพูดต่อเนื่องจะใช้ระดับเสียง [31] ส่วนในพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยว จะใช้ระดับเสียง [215] ในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม และระดับเสียง [15] ในพยางค์ที่มีสระสั้น แต่ในคำพูดต่อเนื่องจะใช้ระดับเสียง [33] ทั้งพยางค์ที่มีสระสั้น สระยาว และสระประสม ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ 61, 46-50 ปี	รูปแปรของกลุ่มอายุ 30-35, 16-20 ปี	
(CṾN)	[CṾN ~ CVN ¹²¹ ~ CVN ³¹] ~ du:n du:n ¹²¹ du:n ³¹	[CVN ¹²¹ ~ CVN ³¹] du:n ¹²¹ du:n ³¹	นาน
(CṾ:S)	[CṾ:S ~ CV:S ²¹⁵ ~ CV:S ³³] ~ bi:ʔ bi:ʔ ²¹⁵ bi:ʔ ³³	[CV:S ²¹⁵ ~ CV:S ³³] bi:ʔ ²¹⁵ bi:ʔ ³³	น้อย
(CṾ:h)	[CṾ:h ~ CV:h ²¹⁵ ~ CV:h ³³] ~ da:h da:h ²¹⁵ da:h ³³	[CV:h ²¹⁵ ~ CV:h ³³] da:h ²¹⁵ da:h ³³	ขบ
(CṾS)	[CṾS ~ CVS ¹⁵ ~ CVS ³³] ~ bic bic ¹⁵ bic ³³	[CVS ¹⁵ ~ CVS ³³] bic ¹⁵ bic ³³	นอน
(CṾh)	[CṾh ~ CVh ¹⁵ ~ CVh ³³] ~ boh boh ¹⁵ boh ³³	[CVh ¹⁵ ~ CVh ³³] boh ¹⁵ boh ³³	ทั้ง

พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงก้องกังวานโฆชะ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป จะมีการแปรระหว่าง [Ṿ] และ [V] ทั้งในคำพูดต่อเนื่อง และพุดคำเดียว ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 46-50, 31-35 ปี และ 16-20 ปี ใช้เฉพาะรูปแปร [V]

ถ้าใช้รูปแปร [V] จะมีระดับเสียงที่แตกต่างกัน คือ ในพยางค์เป็น ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะใช้ระดับเสียง [121] แต่ถ้าในคำพูดต่อเนื่องจะใช้ระดับเสียง [31] ส่วนในพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะใช้ระดับเสียง [215] ในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม และระดับเสียง [15] ในพยางค์ที่มีสระสั้น แต่ในคำพูดต่อเนื่องจะใช้ระดับเสียง [33] ทั้งพยางค์สระสั้น สระยาว และสระประสม ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป	รูปแปรของกลุ่มอายุ 46-50, 31-35, 16-20 ปี	
(CṾN)	[CṾN ~ CVN ¹²¹ ~ CVN ³¹] ~	[CVN ¹²¹ ~ CVN ³¹]	หนึ่ง
	mu:j mu:j ¹²¹ mu:j ³¹	mu:j ¹²¹ mu:j ³¹	
(CṾ:S)	[CṾ:S ~ CV:S ²¹⁵ ~ CV:S] ~	[CV:S ²¹⁵ ~ CV:S]	แรง
	mi:t mi:t ²¹⁵ mi:t ³³	mi:t ²¹⁵ mi:t ³³	
	?əli:ʔ ?əli:ʔ ²¹⁵ ?əli:ʔ ³³	?əli:ʔ ²¹⁵ ?əli:ʔ ³³	หมู
(CṾ:h)	[CṾ:h ~ CV:h ²¹⁵ ~ CV:h ³³] ~	[CV:h ²¹⁵ ~ CV:h ³³]	ผิด
	lɔ:h lɔ:h ²¹⁵ lɔ:h ³³	lɔ:h ²¹⁵ lɔ:h ³³	
(CṾS)	[CṾS ~ CVS ¹⁵ ~ CVS ³³] ~	[CVS ¹⁵ ~ CVS ³³]	ตา
	mat mat ¹⁵ mat ³³	mat ¹⁵ mat ³³	
(CṾh)	[CṾh ~ CVh ¹⁵ ~ CVh ³³] ~	[CVh ¹⁵ ~ CVh ³³]	จมูก
	muh muh ¹⁵ muh ³³	muh ¹⁵ muh ³³	

นอกจากนั้น ในการพูดแบบต่อเนื่องที่ถ้อยความยังไม่จบ ผู้พูดทุกกลุ่มอายุจะใช้ระดับเสียง ต่ำ-ขึ้น [25] ในพยางค์ทุกประเภท ปรากฏการณ์ดังกล่าว จะเกิดเฉพาะในภาษาคุยบ้านสังแก เช่น

mu:j²⁵   หนึ่ง   biə²⁵   สอง   paj²⁵   สาม

6.1.1.2.6 การใช้ระดับเสียงแทนลักษณะน้ำเสียงและแนวโน้ม การเกิดวรรณยุกต์

ระดับเสียงในภาษาคุยบ้านสังแก มี 4 แบบ เป็นระดับเสียงที่เกิดประจำในพยางค์ที่มีสระเป็นสระโหมะปะกตีมาแต่เดิม 2 แบบ และระดับเสียงที่เกิดในรูปแปรสระโหมะปะกตีซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของสระโหมะต่ำทุ้ม อีก 2 แบบ ดังนี้

ระดับเสียงกลาง-ตก [31] เกิดในพยางค์เป็นซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกัอกโหมะ กัอกกังวานโหมะ และพยัญชนะเสียดแทรก ที่สระเป็นสระโหมะปะกตีมาแต่เดิม

ระดับเสียงค่อนข้างสูงหรือสูง-ระดับ เกิดในพยางค์ตายและพยางค์เสียดแทรก ซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกัอกโหมะ กัอกกังวานโหมะ และพยัญชนะเสียดแทรก ที่สระเป็นสระโหมะปะกตีมาแต่เดิม ถ้าเป็นสระยาวจะมีระดับเสียงค่อนข้างสูง [44] แต่ถ้าเป็นสระสั้นจะมีระดับเสียงสูงกว่า [55]

ระดับเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก [121] เกิดในพยางค์เป็นซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกัอกโหมะ กัอกโหมะ และกัอกกังวานโหมะ ที่สระเป็นสระโหมะปะกตีซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของสระโหมะต่ำทุ้ม

ระดับเสียงต่ำ-ตก-ขึ้นหรือต่ำ-ขึ้น เกิดในพยางค์ตายและพยางค์เสียดแทรก ซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกักอโฆชะ กักโฆชะ และก้องกังวานโฆชะ ที่สระเป็นสระโฆชะปกติซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของสระโฆชะต่ำทุ้ม ถ้าเป็นพยางค์ที่มีสระยาวจะมีระดับเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [215] แต่ถ้าเป็นสระสั้นจะมีระดับเสียงต่ำ-ขึ้น [15]

ระดับเสียงทั้ง 4 แบบ มีคู่เทียบเสียงที่สามารถจำแนกความต่างทางความหมายได้ ดังนั้น ถ้าวิเคราะห์ระบบเสียงในภาษาอุยกูร์บ้านสังแกใหม่ โดยกำหนดให้ระดับเสียงเป็นลักษณะเด่น และลักษณะน้ำเสียงของสระเป็นลักษณะรอง ภาษาอุยกูร์บ้านสังแกจะเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง คือ

ว.1 วรรณยุกต์กลาง-ตก	təpa: ¹	[təpa: ³¹]	ตะพานน้ำ
ว.2 วรรณยุกต์สูง-ระดับ	kəpa: ²	[kəpa:h ⁴⁴ ~ kəpa:(h) ⁴⁴]	ฝ้าย
ว.3 วรรณยุกต์ต่ำ-ตก	ʔəthiə ³	[ʔəthiə ~ ʔəthiə ¹²¹]	เปิด
ว.4 วรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น	kəthiə ⁴	[kəthiəh ~ kəthiə ²¹⁵]	เตะ

ดูสรุปการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 วรรณยุกต์ในภาษาอุยกูร์บ้านสังแก

ประเภทของพยัญชนะ	ประเภทของสระเดิม	พยางค์เป็น	พยางค์ตายและพยางค์เสียดแทรก
กักอโฆชะ ก้องกังวานอโฆชะ ก้องกังวานโฆชะ เสียดแทรก	โฆชะปกติ	ว.1 กลาง-ตก	ว.2 สูง-ระดับ
กักอโฆชะ กักโฆชะ ก้องกังวานโฆชะ	โฆชะต่ำทุ้ม	ว.3 ต่ำ-ตก	ว.4 ต่ำ-ขึ้น

6.1.2 สรุปการแปรทางเสียงในภาษาอุยกูร์บ้านสังแก

6.1.2.1 สรุปการแปรในพยางค์รอง

การแปรในพยางค์รอง สรุปได้ดังนี้

(CəN-) [CəN-~ N-]

ยกเว้น sɔŋʔa:p 'ทาว' มีรูปแปร [sɔŋ~ŋ~ŋə~sə~kə-]

(Cə-) [Cə- ~ø-]

ยกเว้น sɔ- เมื่ออยู่หน้าพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็น m- n- ɲ- ŋ- และ l- ตามด้วยสระโฆชะปกติ จะมีรูปแปร 2 รูป คือ [sɔ.m- sɔ.n- sɔ.ɲ- sɔ.ŋ- sɔ.l-] และ [hm- hn- hɲ- hŋ- hl-] ส่วน sɔ- เมื่ออยู่หน้าพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็น w- ตามด้วยสระโฆชะปกติ จะมีรูปแปร 2 รูป คือ [sɔ.w-] และ [f-]

(N-) [Cə-~ N- ~ø-]

การแปรของพยางค์รองในปัจจุบันของภาษากูยบ้านสังแก สรุปในตารางที่ 6.2 ดังนี้

ตารางที่ 6.2 การแปรของพยางค์รองในภาษากูยบ้านสังแก

พยางค์รอง	
CəN-	CəN-
Cə-	Cə-
N-	N-
	ϕ-

6.1.2.2 สรุปการแปรในพยางค์หลัก

การแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยว พยัญชนะต้นควบกล้ำ พยัญชนะท้าย สระโฆชะปกติ และสระโฆชะต่ำหุ้ม มีทั้งการแปรที่เกิดกับคำทุกคำ และการแปรที่มีเงื่อนไขทางเสียง สรุปได้ดังนี้

พยัญชนะต้นเดี่ยว

(mb- V) [mb-~ mp-~ mph-]

(nd- V) [nd-~ nt-~ nth-]

(p- V) [p~ p'~ p^h].

(t- V) [t~ t'~ t^h].

(c- V) [c~ c'~ c^h].

(k- V) [k~ k'~ k^h]

(ŋʔ-) [ŋʔ-~ ŋə.ʔ-~ ϕʔ-~ ŋϕ-]

(ŋh-) [ŋh-~ ϕh-~ ŋϕ-]

(j-) [j~ j-]

สรุปการแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยว ดังแสดงในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3 การแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาอุยกูร์บ้านสังแก

ตัวแปร	รูปแปร
p t c k +v	p t c k +vH
ph th ch kh +v	ph th ch kh +vH
m n ɲ w l r +v	m n ɲ w l r +vL
m n ɲ l r j +v	m n ɲ l r j +vH
p +v	p/p' +v
	ph +vL
b +v	b +vL
t +v	t/t' +v
	th +vL
d +v	d +vL
c +v	c/c' +v
	ch +vL
k +v	k/k' +v
	kh +vL
w +v	w +vH
	f +vH
j +v	j +v
	j +vL
? h +v	? h +v
	ϕ-
s +v	s +vH

พยัญชนะต้นควบกล้ำเฉพาะ tr- เท่านั้นที่มีการแปร และมีรูปแปร คือ

(tr- v) [tr- ~ kr-]

(tr- v) [tr- ~ t'r- ~ kr- ~ r-]

สรุปการแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำ ดังแสดงในตารางที่ 6.4

ตารางที่ 6.4 การแปรของพยัญชนะควบกล้ำ ในภาษาภูยกบ้านสังแก

พยัญชนะควบกล้ำ	
ตัวแปร	รูปแปร
pl-	pl-
pr-	pr-
br-	br-
bl-	bl-
tr	tr - /t'r- r -
kl-	kl-
kr-	kr-

พยัญชนะท้าย ที่มีการแปรและมีรูปแปร คือ (-h) [-h ~ -ϕ]
 สรุปรูปการแปรของพยัญชนะท้าย ดังแสดงในตารางที่ 6.5

ตารางที่ 6.5 การแปรของพยัญชนะท้ายในภาษาภูยกบ้านสังแก

พยัญชนะท้าย	
ตัวแปร	รูปแปร
-p -t -c -ʔ	p -t -c -ʔ
-m -n -ŋ -ŋ -r -l -w -j	-m -n -ŋ -ŋ -r -l -w -j
-h	-h -ϕ

สระโฆชะปกติ

สระโฆชะปกติ (o) [o ~ ɔ^๑ ~ ʌ] และ (o:) [o: ~ ɔ:^๑ ~ ʌ:]

สระโฆชะต่ำท่อม (ʌ) [ʌ ~ a ~ a]

การแปรซึ่งเกิดกับสระโฆชะต่ำท่อมทั้งระบบ ทุกหน่วยเสียง มีรูปแปร 2 รูป คือ รูปแปรสระโฆชะต่ำท่อม [V] กับรูปแปรสระโฆชะปกติ [V] .ในกรณีที่แปรเป็นสระโฆชะปกติ ระดับเสียงจะขึ้นอยู่กับพยางค์แบบต่างๆ คือ ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์เป็น ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ตก หรือต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ระดับ หรือเสียงต่ำ-ขึ้น

6.2 การแปรทางเสียงในภาษาญบ้านจอมพระ

บ้านจอมพระเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ พื้นที่แบ่งออกเป็นสองเขตติดต่อกัน คือเขตชุมชนเมืองซึ่งเป็นตลาดและร้านค้า กับเขตชุมชนชนบท ในเขตชุมชนเมืองจะประกอบด้วยผู้อยู่อาศัยที่มาจากหลายท้องถิ่น หลายภาษา ได้แก่ ไทย ลาว เขมร จีน และ คนกวยพื้นเมืองดั้งเดิม เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางภาษาดังกล่าว ประชาชนจึงใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร ผู้ใหญ่สามารถพูดได้อย่างน้อยสองภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาเดิมของตนเอง แต่เด็กส่วนมากจะพูดภาษาไทยได้เพียงภาษาเดียว ส่วนเขตที่เป็นชุมชนชนบท ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนกวย และยังคงใช้ภาษาญในการติดต่อสื่อสารภายในครอบครัวและในกลุ่มชาวญด้วยกัน ดังนั้นในการศึกษาการแปรทางเสียงภาษาญบ้านจอมพระ ผู้วิจัยจึงเลือกผู้บอกภาษาทั้ง 4 กลุ่มอายุ กลุ่มอายุละ 3 คน ที่อยู่อาศัยในเขตชุมชนชนบท

6.2.1. ปรากฏการณ์การแปรทางเสียงในภาษาญบ้านจอมพระ

ปรากฏการณ์การแปรทางเสียงในภาษาญบ้านจอมพระ โดยภาพรวมมีลักษณะคล้ายคลึงกับการแปรทางเสียงในภาษากวย-ญ บ้านอื่นๆ กล่าวคือ หน่วยเสียงบางหน่วยเสียงไม่มีการแปร บางหน่วยเสียงเกิดการแปรทางเสียง ซึ่งมีทั้งการแปรระหว่างกลุ่มอายุและการแปรของผู้พูดในกลุ่มอายุเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการแปรที่เกิดจากวจนลีลาที่แตกต่างกัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

6.2.1.1 การแปรทางเสียงในพยางค์รอง

ภาษาญบ้านจอมพระ มีพยางค์รอง 3 ประเภท แต่แต่ละประเภทมีการแปรทางเสียงดังนี้

6.2.1.1.1 การแปรในพยางค์รองแบบ CəN-

พยางค์รอง CəN- ที่ปรากฏในภาษาญบ้านจอมพระมีเพียง 3 คำ คือ səŋʔa:p 'หวานอน' cəŋkra:j 'ตะไคร้' และ ləŋhac 'ขุบขิบ' แต่ละคำมีการแปรดังนี้

ในคำว่า səŋʔa:p และ cəŋkra:j ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป จะใช้รูปแปรพยางค์รองแบบเต็มรูป คือ [səŋ-] และ [cəŋ-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปรพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ [ŋ-] หรือไม่ออกเสียงพยางค์รองในการพูดต่อเนื่อง ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 46-50 และ 31-35 ปี จะใช้รูปแปรพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ [ŋ-] หรือไม่ออกเสียงพยางค์รอง ขณะที่กลุ่มอายุ 16-20 ปีจะไม่ออกเสียงพยางค์รองเลย ส่วนในคำว่า ləŋhac ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป จะใช้รูปแปร

พยางค์รองแบบเต็มรูป คือ [ləŋ-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปร[lə-] ในการพูดต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มอายุอื่นๆ จะใช้เฉพาะรูปแปร [lə-] ดังนี้

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61ปีขึ้นไป	46-50 , 31-35 ปี	16-20 ปี	
(səŋ-)	[səŋ- ~ ŋ- ~ ɸ-] səŋʔa:p ŋʔa:p ʔa:p	[ŋ- ~ ɸ-] ŋʔa:p ʔa:p	[ɸ-] ʔa:p	หวานอน
(cəŋ-)	[cəŋ- ~ ŋ- ~ ɸ-] cəŋkraɯ kraɯ kraɯ	[ŋ- ~ ɸ-] ŋkraɯ kraɯ	[ɸ-] kraɯ	ถูก
(ləŋ-)	[ləŋ- ~ lə-] ləŋhac ləhac	[lə-] ləhac	[lə-] ləhac	กระซิบ

6.2.1.1.2 การแปรในพยางค์รองแบบ Cə-

พยางค์รอง Cə- ในภาษาภูยกัยบ้านจอมพระ ซึ่งได้แก่ pə- tə- cə- kə- ʔə- sə- lə- แบ่งตามลักษณะการแปรเป็น 3 ประเภท คือ พยางค์รองที่ไม่มีการแปรทางเสียง พยางค์รองที่มีการแปรทางเสียงในคำทุกคำ และพยางค์รองที่มีการแปรทางเสียงในบางคำแต่ไม่มีการแปรทางเสียงในบางคำ พยางค์รองที่ไม่มีการแปรทางเสียง คือ sə- และ lə- เช่น səwe:t 'เหี่ยว' səmu:c 'มด' ləhʌʔ 'บ้านบ่อ' ləhəŋ 'มะละกอ' ləŋɛ:ŋ 'ผักต้ว'

พยางค์รองที่มีการแปรทางเสียงในคำทุกคำ ได้แก่ pə- tə- cə- rə- แต่ละพยางค์มีรูปแปร 3 รูป ได้แก่ รูปแปรที่ 1 คือ [pə-] [tə-] [cə-] [rə-] รูปแปรที่ 2 ซึ่งเกิดกับตัวแปรทุกตัวคือ [kə-] และรูปแปรที่ 3 ซึ่งเกิดกับตัวแปรทุกตัว คือ [ɸ-] ในคำบางคำอาจมีการแปรทั้ง 3 รูป แต่บางคำอาจแปรได้เพียง 2 รูป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้พูดเฉพาะคน

ผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี ใช้รูปแปร [pə-] [tə-] [cə-] [rə-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปร [kə-] หรือรูปแปร [ɸ-] ในคำพูดต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มอายุ 16-20 ปี มีแนวโน้มว่าจะใช้รูปแปร [kə-] หรือ [ɸ-] กับตัวแปรทุกตัว ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50 และ 31-35 ปี	16-20 ปี	
(pə-)	[pə- ~ kə- ~ ɸ-] pəhu:r kəhu:r hu:r	[kə- ~ ɸ-] kəhu:r hu:r	เหงื่อ
(tə-)	[tə- ~ kə- ~ ɸ-] təpat kəpat pat	[kə- ~ ɸ-] kəpat pat	หก(6)

(cə-)	[cə- ~ kə- ~ ɸ-] cəməh kəməh məh	[kə- ~ ɸ-] kəməh məh	อีเห็น
(rə-)	[rə- ~ kə- ~ ɸ-] rənah -- nah rəwuyŋ kəwuyŋ -- --	[kə- ~ ɸ-] -- nah kəwuyŋ --	คราด งา(พืช)

พยางค์รองที่มีการแปรในบางคำ คือ (kə-) ซึ่งมีรูปแปรที่เกิดกับทุกกลุ่มอายุ คือ [kə- ~ ɸ-] คำที่ไม่มีการแปร เช่น kəhe:p 'ตะขาม' kəja:l 'ลม' คำที่มีการแปร ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ	
(kə-)	[kə- ~ ɸ-] kəsat sat	ดับไฟ
	kəja:ʔ ja:ʔ	ผ้า

6.2.1.1.3 การแปรในพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์

พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ในภาษากูบ้านจอมพระ ซึ่งได้แก่ m- n- และ ŋ- แต่ละตัวแปร มีรูปแปร 2 รูป คือ [m- ~ ɸ-] [n- ~ ɸ-] และ [ŋ- ~ ɸ-] ผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี ใช้รูปแปร [m-] [n-] และ [ŋ-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปร [ɸ-] ในการพูดต่อเนื่อง ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ m- มีรูปแปร 2 รูป คือ [m- ~ ɸ-] เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ใหญ่ แต่ไม่ออกเสียงพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ n- และ ŋ- ดังนั้นจึงมีเพียงรูปเดียว คือ [ɸ-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ	
[m-]	[m- ~ ɸ-] mlu: lu:	พลู
	mpa:ʔ pa:ʔ	ป่า
[n-]	[n- ~ ɸ-] nce: ce:	เหา
	nta:ʔ ta:ʔ	ลิ้น
[ŋ-]	[ŋ- ~ ɸ-] ŋke:l ke:l	เล่น
	ŋka:l ka:l	ไก

6.2.1.2 การแปรทางเสียงในพยางค์หลัก

พยางค์หลักในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ ประกอบด้วยพยางค์หลักที่เป็นคำพยางค์เดียว และพยางค์หลักในคำสองพยางค์ซึ่งจะอยู่หลังพยางค์รองเสมอ การแปรทางเสียงในพยางค์หลัก ได้แก่ การแปรของเสียงพยัญชนะ สระ และแนวโน้มเกิดการเกิดวรรณยุกต์ ดังนี้

6.2.1.2.1 การแปรของพยัญชนะต้นเดียว

พยัญชนะต้นเดียวที่มีการแปร คือ พยัญชนะต้นกักอิมซะสติล p- t- c- k- ที่อยู่หน้าสระโฆชะต่ำทุ้ม

ตัวแปร (p-) (t-) (c-) (k-) มีการแปรระหว่างการออกเสียงแบบไม่พ่นลม [p-] [t-] [c-] [k-] การออกเสียงแบบพ่นลมเล็กน้อย [p'-] [t'-] [c'-] [k'-] และการออกเสียงแบบพ่นลมมาก [ph-] [th-] [ch-] [kh-] ดังนี้

ผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี จะใช้รูปแปรทั้งสามรูป คือ [p- ~ p'- ~ ph-], [t- ~ t'- ~ th-], [c- ~ c'- ~ ch-], [k- ~ k'- ~ kh-] ในคำพูดต่อเนื่อง จะใช้รูปแปรเสียงไม่พ่นลมหรือพ่นลมเล็กน้อย ส่วนในคำพูดเดี่ยวจะใช้รูปแปรแบบพ่นลมมาก

ผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้เฉพาะรูปแปรแบบพ่นลมมาก คือ [ph-] [th-] [ch-] [kh-]

การแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับสระโฆชะต่ำทุ้มที่ตามมา กล่าวคือ รูปแปรแบบไม่พ่นลม จะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติโฆชะต่ำทุ้มมาก รูปแปรแบบพ่นลมเล็กน้อยจะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติโฆชะต่ำทุ้มน้อยลง และรูปแปรแบบพ่นลมมากจะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติเป็นสระโฆชะปกติ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร

รูปแปรของกลุ่มอายุ

	61,46-50, 30-35 ปี	16-20 ปี	
(p-)	[p- ~ p'- ~ ph-] ~ pʉ:t p'ʉ:t phʉ:t	[ph-] phʉ:t	โนญ
(t-)	[t- ~ t'- ~ th-] ~ tʉ: t'i: thi:	[th-] thi:	สูง
(c-)	[c- ~ c'- ~ ch-] ~ cʉ:t c'ʉ:t chu:t	[ch-] chu:t	เซ็ด
(k-)	[k- ~ k'- ~ kh-] ~ kʉ: k'ʉ: kho:	[kh-] kho:	วัว

6.2.1.2.2 การแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษากูยบ้านจอมพระ ที่มีการแปรคือ tr- ตัวแปร (tr-) เมื่ออยู่หน้าสระโหมะปกติ มีรูปแปร 2 รูป คือ [tr-] และ [kr-] แต่ถ้าอยู่หน้าสระโหมะต่ำหุ้ม จะมีรูปแปร 4 รูปคือ [tr-~ t'r-~ thr-~ khr-] และมีการแปรตามกลุ่มอายุ ดังนี้

ถ้าอยู่หน้าสระโหมะปกติ กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไปทุกคน ใช้รูปแปร [tr-] กลุ่มอายุ 46-50 ปี ผู้พูดคนที่ 1-2 ใช้รูปแปร [tr-] ผู้พูดคนที่ 3 ใช้รูปแปร [kr-] กลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี ทุกคนใช้เฉพาะรูปแปร [kr-]

ถ้าอยู่หน้าสระโหมะต่ำหุ้ม กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ผู้พูดคนที่ 1-2 ใช้รูปแปร [tr-~ t'r-~ thr-] ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสระโหมะต่ำหุ้ม ผู้พูดคนที่ 3 กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป และผู้พูดทุกคนของกลุ่มอายุอื่นๆ ใช้รูปแปร [khr-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ	
หน้าสระโหมะปกติ	61 ปีขึ้นไป คนที่ 1-3	46-50 ปี คนที่ 3
	46-50 ปี คนที่ 1-2	31-35 16-20 ปี คนที่ 1-3
(tr-)	[tr-] ~ tri:ʔ	[kr-] kri:ʔ <small>ควาย</small>
หน้าสระโหมะต่ำหุ้ม	61 ปีขึ้นไป คนที่ 1-2	61 ปีขึ้นไป คนที่ 3
		46-50, 30-35 และ 16-20 ปี คนที่ 1-3
(tr-)	[tr-~ t'r-~ thr-] ~ ntru:ʔ nt'ru:ʔ nthru:ʔ	[khr-] ŋkhru:ʔ <small>ไก</small>

6.2.1.2.3 การแปรของพยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้าย ที่มีการแปรได้แก่ -c -ŋ -r และ -h มีรายละเอียดการแปรดังต่อไปนี้

ก. ตัวแปร (-c) มีรูปแปร 3 รูป คือ เสียงกักลิ้นส่วนหน้ากับเพดานแข็ง [-c] เสียงกักลิ้นส่วนหลังกับเพดานแข็ง [-k^ʰ] และ เสียงกักลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน [-k] ถ้าอยู่หลังสระกลางและสระหลัง ผู้พูดทุกกลุ่มอายุ ทุกคนจะใช้ [-c] เช่น loŋhac 'ขุบขิบ' tɔ:c 'เก็บของจากพื้น' แต่ถ้าอยู่หลังสระหน้า กลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี จะใช้รูปแปร [-k^ʰ] ขณะที่กลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [-k] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปรอยู่หลัง สระหน้า

รูปแปรของกลุ่มอายุ

	61, 46-50, 30-35 ปี		16-20 ปี	
	(-c)	[-k ^ˀ]	~	[-k]
	pek ^ˀ		pek	ชุด
	bik ^ˀ		bik	นอน

ข. ตัวแปร (-ŋ) มีการแปรเฉพาะในกลุ่มอายุ 16-20 ปี และมีรูปแปร 3 รูป คือ [-ŋ] [-j] และ [-n] ผู้พูดคนที่ 1 ใช้เฉพาะรูปแปร [-ŋ] คนที่ 2 โดยทั่วไปใช้รูปแปร [-ŋ] ยกเว้น 1 คำที่ใช้ [-n] คือ mlan 'แห' คนที่ 3 โดยทั่วไปใช้รูปแปร [-ŋ] ยกเว้น 1 คำที่ใช้ [-j] คือ ŋkhru:j 'ปลวก' ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
		16-20 ปี คนที่ 1 และ 3	~	16-20 ปี คนที่ 2
(-ŋ)	[-ŋ]	~	[-n]	
	mlap		mlan	แห
	16-20 ปี คนที่ 1 และ 2	~	16-20 ปี คนที่ 3	
(-j)	[-ŋ]	~	[-j]	
	ŋkhru:ŋ		ŋkhru:j	ปลวก

ค. ตัวแปร (-r) มีรูปแปร 2 รูป คือ [-r] และ [-l] ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 และ 46-50 ปี โดยทั่วไป ใช้รูปแปร [-r] ยกเว้น ผู้พูดคนที่ 3 ของกลุ่มอายุ 46-50 ปี ที่ใช้รูปแปร [-r ~ -l] ในคำว่า 'ดอกไม้' ทั้งนี้ ถ้าเป็นการพูดคำเดียว จะออกเสียงคำว่า ดอกไม้ ว่า [pi:r] แต่ถ้าในคำพูดต่อเนื่องจะออกเสียง [pi:l] กลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี จะใช้รูปแปร [-l] ยกเว้น ผู้พูดคนที่ 1 ของกลุ่มอายุ 31-35 ปี ที่บางคำใช้รูปแปร [-r] และบางคำใช้รูปแปร [-l] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ							
		61 ปีขึ้นไป คนที่ 1-3 และ 46-50 ปี คนที่ 1-2	~	46-50 ปี คนที่ 3	~	31-35 ปี คนที่ 1	~	31-35 ปี คนที่ 2-3 และ 16-20 ปี คนที่ 1-3
(-r)	[-r]	~	[-r ~ -l]	~	[-l]	~	[-l]	
	pi:r		pi:r ~ pi:l		pi:l		pi:l	ดอกไม้
(-r)	[-r]	~	[-r]	~	[-l]	~	[-l]	
	wi:r		wi:r		wi:l		wi:l	น้ำลาย

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50 ปี	~	31-35, 16-20 ปี
(o)หน้า-p,-m	[o]	~	[ɔ]
	top		top ผิง
	ʔom		ʔom ผิด
	61, 46-50,31-35 ปี	~	16-20 ปี
(o)ที่อื่นๆ	[o]	~	[ɔ]
	kroh		kroh เหา
	soʔ		soʔ หมูบ้าน

ตัวแปร (o) มีรูปแปร 2 รูป คือ [o] และ [ɔ] ผู้พูดกลุ่มอายุ 16 - 20 ปี มีการแปรระหว่าง [o ~ ɔ] กลุ่มอายุอื่นๆ ไม่มีการแปร จะใช้รูปแปร [o] ในทุกคำ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี	~	16-20 ปี
(ɔ)	[ɔ]	~	[ɔ ~ ɒ]
	soʔ		soʔ soʔ ผม
	toh		toh toh นม

ตัวแปร (ɒ) มีรูปแปร 2 รูป คือ [ɒ] และ [ɔ] ผู้พูดกลุ่มอายุ 16 - 20 ปี มีการแปรระหว่าง [ɔ ~ ɒ] กลุ่มอายุอื่นๆ ไม่มีการแปร จะใช้รูปแปร [ɒ] ในทุกคำ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี	~	16-20 ปี
(ɒ)	[ɒ]	~	[ɒ ~ ɔ]
	ʔoŋ		ʔoŋ ʔoŋ หุงข้าว
	ʔoʔoʔ		ʔoʔoʔ ʔoʔoʔ รุ้น

ตัวแปร (u:) มีรูปแปร 2 รูป คือ [u:] กับ [o:] และมีการแปรเฉพาะในคำ 2 คำ คือ səmu:c 'มด' และ ŋhu:n 'ดม' ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ใช้รูปแปร [u:] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 46-50, 31-35 และ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [o:] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61 ปีขึ้นไป		46-50, 31-35, 16-20 ปี
(u:)	[u:]	~	[o:]
	səmu:c		səmo:c มด
	ŋhu:n		ŋho:n ตม

ตัวแปร (o:) มีการแปร ระหว่างรูปแปร [o:] และ [ɔ:] ในคำว่า ใ้o:n 'กัม' เพียงคำเดียว ในผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [ɔ:] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุอื่นๆ ใช้รูปแปร [o:] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี		16-20 ปี
(o:)	[o:]	~	[ɔ:]
	ใ้o:n		ใ้ɔ:n ให้

ตัวแปร (ɔ:) มี 2 รูปแปรคือ [ɔ:] และ [ɔ:] ในผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 ปี คนที่ 3 บางคำใช้รูปแปร [ɔ:] แต่บางคำใช้รูปแปร [ɔ:] ขณะที่ผู้พูดทั้งสามคนของกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [ɔ:] ทุกคำ ส่วนผู้พูดในกลุ่มอายุอื่นๆ ใช้รูปแปร [ɔ:]

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี		16-20 ปี
	คนที่ 1-3		คนที่ 1-3
(ɔ:)	[ɔ:]	~	[ɔ:]
	cəใ้ɔ:p		cəใ้ɔ:p สนุก
	ใ้ɔcd:		ใ้ɔcɔ: หมา
	61, 46-50 ปี คนที่ 1-3		31-35 ปี คนที่ 3
	31-35 ปี คนที่ 1-2		16-20 ปี คนที่ 1-3
(ɔ:)	[ɔ:]	~	[ɔ:]
	pəho:m		pəho:m หัวใจ
	pd:ŋ		pd:ŋ บน

6.2.1.2.5 การแปรของสระโหมะต่ำทุ่ม

สระโหมะต่ำทุ่มในภาษากูยบ้านจอมพระมีการแปร 2 ลักษณะ คือ การแปรที่มีเงื่อนไขจากพยัญชนะท้ายและเกิดเฉพาะสระบางหน่วยเสียง และการแปรระหว่างสระโหมะต่ำทุ่มกับสระโหมะปกติซึ่งเกิดกับสระโหมะต่ำทุ่มทั้งระบบ ดังนี้

ก. การแปรที่มีเงื่อนไขจากพยัญชนะท้าย

สระโหมะต่ำทุ่มที่มีการแปรจากเงื่อนไขพยัญชนะท้าย คือ $\underset{\cdot}{\text{a}}$ ซึ่งจะแปรเมื่ออยู่หน้าพยัญชนะท้ายปุ่มเหงือก ตัวแปร ($\underset{\cdot}{\text{a}}$) มีรูปแปร 3 รูป คือ $[\underset{\cdot}{\text{a}}]$ $[\underset{\cdot}{\text{e}}]$ และ $[\text{e}]$ กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ผู้พูดคนที่ 1-2 ใช้รูปแปร $[\underset{\cdot}{\text{a}}]$ ผู้พูดคนที่ 3 ใช้รูปแปร $[\underset{\cdot}{\text{e}}]$ ขณะที่ผู้พูดกลุ่มอายุ 46-50 และ 31-35 ปี ใช้รูปแปร $[\underset{\cdot}{\text{e}} \sim \text{e}]$ หลังพยัญชนะต้นกอกโหมะ และ $[\text{e}]$ หลังพยัญชนะต้นกักโหมะ และก้องกัวานโหมะ ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้เฉพาะรูปแปร $[\text{e}]$ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ				
	61ปีขึ้นไป		46-50, 31-35 ปี	16-20 ปี	
	คนที่ 1-2	คนที่ 3	คนที่ 1-3	คนที่ 1-3	
($\underset{\cdot}{\text{a}}$)	$[\underset{\cdot}{\text{a}}]$ ~	$[\underset{\cdot}{\text{e}}]$	$[\underset{\cdot}{\text{e}} \sim \text{e}]$	$[\text{e}]$	
	mp $\underset{\cdot}{\text{a}}$ l	mp $\underset{\cdot}{\text{e}}$ l	mp $\underset{\cdot}{\text{e}}$ l mphel	mphel	มะขาม
	mat	met	met	met	ดีสัตว์
	kəb $\underset{\cdot}{\text{a}}$ n	kəb $\underset{\cdot}{\text{e}}$ n	kəb $\underset{\cdot}{\text{e}}$ n	kəben	หนา

ข. การแปรซึ่งเกิดกับสระโหมะต่ำทุ่มทั้งระบบ

สระโหมะต่ำทุ่ม ($\underset{\cdot}{\text{V}}$) มีรูปแปร 2 รูป คือ รูปแปรสระโหมะต่ำทุ่ม $[\underset{\cdot}{\text{V}}]$ กับรูปแปรสระโหมะปกติ $[\text{V}]$ การแปรของสระโหมะต่ำทุ่มดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับความเด่นชัดของระดับเสียง กล่าวคือ ถ้าสระมีคุณลักษณะต่ำทุ่มมากระดับเสียงจะมีความชัดเจนน้อย แต่ถ้าสระมีความต่ำทุ่มน้อยหรือเปลี่ยนเป็นสระโหมะปกติ ระดับเสียงจะมีความชัดเจนมากขึ้น โดยทั่วไปสระโหมะต่ำทุ่มจะมีระดับเสียงต่ำ ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์เป็น ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ตก หรือต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ถ้าเกิดในพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ระดับ หรือเสียงต่ำ-ขึ้น

เนื่องจากระดับเสียงที่เกิดร่วมกับสระโหมะต่ำทุ่มมีความชัดเจนน้อยดังกล่าว และระดับเสียงจะเข้ามามีบทบาทในการจำแนกความหมายของคำ ก็ต่อเมื่อพยางค์หลักของคำนั้นซึ่งเดิมเคยมีสระเป็นสระโหมะต่ำทุ่ม ได้เปลี่ยนมาเป็นสระโหมะปกติ ดังนั้นในการอธิบายการแปรของ

สระโหมะต่ำท่อม ผู้วิจัยจะแสดงรูปแปรของระดับเสียง เฉพาะเมื่อสระโหมะต่ำท่อมนั้นใช้รูปแปรสระโหมะปกติเท่านั้น

การแปรของสระโหมะต่ำท่อมและความสัมพันธ์กับระดับเสียง ในผู้พูดแต่ละกลุ่มอายุ คือ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง จะมีการแปรระหว่าง [V̄] และ [V] แต่ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยว จะใช้รูปแปร [V] ขณะที่กลุ่มอายุ 16-20 ปี จะใช้เฉพาะรูปแปร [V] ทั้งในคำพูดเดี่ยว คำพูดต่อเนื่อง

รูปแปร [V] จะมีระดับเสียงที่แตกต่างกัน คือ

ในพยางค์เป็น ผู้พูดจะใช้ระดับเสียง [121] ในคำพูดเดี่ยว และ [31] การสนทนาหรือการพูดต่อเนื่อง ส่วนในพยางค์ตายหรือพยางค์พยัญชนะท้ายเสียดแทรก ถ้าเป็นพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม จะใช้ระดับเสียง [215] ในคำพูดเดี่ยว และ [33] ในคำพูดต่อเนื่อง แต่ถ้าเป็นพยางค์สระสั้น จะใช้ระดับเสียง [15] ในคำพูดเดี่ยว และ [33] ในคำพูดต่อเนื่อง การแปรดังกล่าว เกิดในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นทั้ง 3 ประเภทคือ พยัญชนะต้นกัโหมะ กักโหมะ และ ก้องกัวานโหมะ

ตัวแปร

รูปแปรของกลุ่มอายุ

(V̄)	61, 46-50 และ 31-35 ปี	~	16-20 ปี	
[V̄ ~ V ¹²¹ ~ V ³¹]			[V ¹²¹ ~ V ³¹]	
ko:	kho: ¹²¹ kho: ³¹		kho: ¹²¹ kho: ³¹	จัว
du:n	du:n ¹²¹ du:n ³¹		du:n ¹²¹ du:n ³¹	นาน
mɛ:n	mɛ:n ¹²¹ mɛ:n ³¹		mɛ:n ¹²¹ mɛ:n ³¹	ไซ
[V̄ ~ V ²¹⁵ ~ V ³³]			[V ²¹⁵ ~ V ³³]	
pu:t	phu:t ²¹⁵ phu:t ³³		phu:t ²¹⁵ phu:t ³³	ใหญ่
mbiət	mbiət ²¹⁵ mbiət ³³		mbiət ²¹⁵ mbiət ³³	เคี้ยว
lo:h	lo:h ²¹⁵ lo:h ³³		lo:h ²¹⁵ lo:h ³³	ผิด
[V̄ ~ V ¹⁵ ~ V ³³]			[V ¹⁵ ~ V ³³]	
t̄it	thit ¹⁵ thit ³³		thit ¹⁵ thit ³³	ทิด
b̄ic	bic ¹⁵ bic ³³		bic ¹⁵ bic ³³	นอน
m̄uh	muh ¹⁵ muh ³³		muh ¹⁵ muh ³³	จุมุก

6.2.1.2.6 การใช้ระดับเสียงแทนลักษณะน้ำเสียงและแนวโน้มการเกิดวรรณยุกต์

ระดับเสียงในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ มี 4 แบบเช่นเดียวกับระดับเสียงในภาษาอุยกูร์บ้านสังแก คือ ระดับเสียงกลาง-ตก สูง-ระดับ ต่ำ-ตก และ ต่ำ-ขึ้น

6.2.2 สรุปการแปรทางเสียงในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ

6.2.2.1 สรุปการแปรในพยางค์รอง

พยางค์รองทั้ง 3 แบบ คือ CəN- Cə- และ N-- มีการแปรดังนี้

(CəN-) [CəN-- N--~ ϕ-]

ยกเว้น (ləŋ) ซึ่งมีรูปแปรเฉพาะ [ləŋ- ~ lə-]

(Cə-) [Cə-- kə-- ϕ-]

ยกเว้น (kə-) ซึ่งมีรูปแปรเฉพาะ [kə-- ϕ-]

(N-) [N--~ ϕ-]

สรุปการแปรพยางค์รองในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ ดังตารางที่ 6.6

ตารางที่ 6.6 การแปรของพยางค์รองในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ

พยางค์รอง	
ตัวแปร	รูปแปร
CəN-	CəN-
Cə-	Cə-
N-	N-
	ϕ-

6.2.2.2 สรุปการแปรในพยางค์หลัก

พยัญชนะต้นเดียว

(p-V) [p~p'~p^h].

(t-V) [t~t'~t^h].

(c-V) [c~c'~c^h].

(k-V) [k~k'~k^h].

สรุปพยัญชนะต้นเดียว ทั้งที่มีการแปร และไม่มีการแปร ดังตารางที่ 6.7.

ตารางที่ 6.7 การแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ

พยัญชนะต้น	
ตัวแปร	รูปแปร
p t c k ? +v	p t c k ? +vH
ph th ch kh +v	ph th ch kh +vH
p t c k +y	p/p' t/t' c/c' k/k' +y
	ph th ch kh +vL
b d +y	b d +vL
m n ɲ ŋ r l w j +y	m n ɲ ŋ r l w j +vL
m n ɲ ŋ r l w j +v	m n ɲ ŋ r l w j +vH
s h +v	s h +v

พยัญชนะต้นควบกล้ำ

(tr- v) [tr- ~ kr-]

(tr- y) [tr-~ t'r-~ thr-~ khr-]

สรุปพยัญชนะต้นควบกล้ำ ทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปร ดังตารางที่ 6.8

ตารางที่ 6.8 การแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ

พยัญชนะควบกล้ำ	
ตัวแปร	รูปแปร
pl-	pl-
pr-	pr-
phl-	phl-
phr-	phr-
br-	br-
bl-	bl-
tr	tr-/t'r-
	thr-
khr-	khr-
kr-	kr-
kl-	kl-
khl-	khl-

พยัญชนะท้าย

(-c)	[-c ~ -ḳ ~ -k]
(-ŋ)	[-ŋ ~ -j ~ -n]
(-r)	[-r ~ -l]
(-h)	[-h ~ -ϕ]

สรุปพยัญชนะท้ายทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปร ดังตารางที่ 6.9

ตารางที่ 6.9 การแปรของพยัญชนะท้ายในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ

พยัญชนะท้าย	
ตัวแปร	รูปแปร
-p -t -ʔ	-p -t -ʔ
-c	-c
-k	-k
-m -ŋ -w	-m -ŋ -w
-n	-n
-ŋ	-ŋ
-j	-j
-r	-r
-l	-l
-h	-h
	-ϕ

สระโฆชะปกติ

(Λ) [Λ ~ ʏ]   (Λ:) [Λ: ~ ʏ:]

(o) [o ~ ɔ]   (o:) [o: ~ ɔ:]

(u:) [u: ~ ɔ:]

(ɔ) [ɔ ~ ɔ]

(ɒ) [ɒ ~ ɔ]

(ɒ:) [ɒ: ~ ɔ:]

สระโฆชะต่ำหุ้ม

(Λ̣) [Λ̣ ~ ɛ̣ ~ ɛ]

สระโฆชะต่ำหุ้ม มีรูปแปร 2 รูป คือ รูปแปรสระโฆชะต่ำหุ้ม [Ṿ] กับรูปแปรสระโฆชะปกติ [V] ในกรณีที่ใช้รูปแปรสระโฆชะปกติ จะมีการแปรของระดับเสียงในพยางค์แบบต่างๆ

คือ พยางค์เป็น ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ตก หรือต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ถ้าเกิดในพยางค์ตายหรือ พยางค์เสียดแทรก ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ระดับ หรือเสียงต่ำ-ขึ้น

6.3 การแปรทางเสียงในภาษากวยบ้านสำโรง

เนื่องจากบ้านสำโรงเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่ คือบ้านใหญ่ หมู่ที่ 3 และบ้านน้อย หมู่ที่ 10 จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่าผู้พูดของบ้านใหญ่และผู้พูดของบ้านน้อยออกเสียงในคำบางคำแตกต่างกัน และชาวบ้านเองก็มักจะกล่าวเสมอว่าคนบ้านน้อยพูดภาษากวยไม่เหมือนคนบ้านใหญ่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกผู้บอกภาษาของแต่ละกลุ่มอายุโดยแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ ผู้บอกภาษาคนที่ 1 เป็นผู้ที่มีย่านเรือนอยู่ในที่ตั้งดั้งเดิมของบ้านใหญ่ ผู้บอกภาษาคนที่ 2 มีบ้านเรือนอยู่ระหว่างบ้านใหญ่กับบ้านน้อย และผู้บอกภาษาคนที่ 3 เป็นคนบ้านน้อยซึ่งมีบ้านเรือนกระจายกันอยู่ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน

จากการศึกษาการแปรทางเสียงภาษากวยบ้านสำโรง พบว่า หน่วยเสียงบางหน่วยเสียงไม่มีการแปร บางหน่วยเสียงเกิดการแปรทางเสียง ซึ่งมีทั้งการแปรระหว่างกลุ่มอายุ การแปรภายในกลุ่มอายุเดียวกัน และการแปรในวัจนลีลาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงของสระ ทำให้เกิดสระ 2 ระบบ ปรากฏการณ์ดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.3.1. ปรากฏการณ์การแปรทางเสียงในภาษากวยบ้านสำโรง

6.3.1.1 การแปรทางเสียงในพยางค์ครอง

ภาษากวยบ้านสำโรงมีพยางค์ครอง 3 แบบ คือ CəN- Cə- และ N- แต่ละแบบมีการแปรทางเสียงดังนี้

6.3.1.1.1 การแปรในพยางค์ครองแบบ CəN-

พยางค์ครอง CəN- ซึ่งประกอบด้วย kəm- cəm- səm- tən- sən- kən- pəŋ- cəŋ- kəŋ- səŋ- təŋ- มีการแปรที่แตกต่างกัน แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

ก. ตัวแปร (kəm-) (cəm-) และ (səm-) แต่ละตัวแปรมีรูปแปร 2 รูป คือ [kəm-~m-] [cəm-~m-] และ [səm-~m-] และมีเงื่อนไขในการแปร คือ

ในผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50, และ 31-35 ปี ถ้าในคำพูดเดี่ยว จะใช้รูปแปรซึ่งเป็นพยางค์ครองเต็มรูป คือ [kəm-] [cəm-] [səm-] แต่ถ้าเป็นการพูดแบบต่อเนื่อง ผู้พูดจะใช้

พยัญชนะนาสิกก่อนพยัญชนะ [m-] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี จะใช้เฉพาะรูปแปรที่เป็นพยัญชนะรองเติมรูปเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ	
	61, 46-50, 30-35 ปี	16-20 ปี
(kəm-)	[kəm- ~ m-] ~ kəmpra: mpra:	[kəm-] kəmpra: กำพรำ
(cəm-)	[cəm- ~ m-] ~ cəmpah mpah	[cəm-] cəmpah พนมมีอ
(səm-)	[səm- ~ m-] ~ səmpal mpal	[səm-] səmpal ปลิว

ข. ตัวแปร (tən-) (pəŋ-) (cəŋ-) (kəŋ-) (səŋ-) แต่ละตัวแปรจะมีรูป

แปร 4 รูป คือ	(tən-)	[tən- ~ tə- ~ n- ~ ø-]
	(pəŋ-)	[pəŋ- ~ pə- ~ ŋ- ~ ø-]
	(cəŋ-)	[cəŋ- ~ cə- ~ ŋ- ~ ø-]
	(kəŋ-)	[kəŋ- ~ kə- ~ ŋ- ~ ø-]
	(səŋ-)	[səŋ- ~ sə- ~ ŋ- ~ ø-]

ในผู้พูดบ้านสำโรง กลุ่มอายุ 61, 46-50, และ 31-35 ปี ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยว ผู้พูดจะใช้รูปแปรพยัญชนะรองแบบเติมรูป คือ [tən-] [pəŋ-] [cəŋ-] [kəŋ-] และ [səŋ-] ตามลำดับ แต่ถ้าเป็นการพูดต่อเนื่อง ผู้พูดอาจเลือกใช้รูปแปรใดรูปแปรหนึ่ง ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี จะใช้รูปแปร [tə-] [pə-] [cə-] [kə-] และ [sə-] ในคำพูดเดี่ยว แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง จะใช้เฉพาะรูปแปร [ø-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ	
	61, 46-50, 30-35 ปี	16-20 ปี
(tən-)	[tən- ~ tə- ~ n- ~ ø-] ~ təndi: tədi: ndi: di:	[tə- ~ ø-] tədi: di: กลาง
(pəŋ-)	[pəŋ- ~ pə- ~ ŋ- ~ ø-] ~ pəŋʔe:ʔ pəʔe:ʔ ŋʔe:ʔ ʔe:ʔ	[pə- ~ ø-] pəʔe:ʔ ʔe:ʔ พิง
(cəŋ-)	[cəŋ- ~ cə- ~ ŋ- ~ ø-] ~ cəŋha:j cəha:j ŋha:j ha:j	[cə- ~ ø-] cəha:j ha:j ไกล
(kəŋ-)	[kəŋ- ~ kə- ~ ŋ- ~ ø-] ~ kəŋhoʔ kəhoʔ ŋhoʔ hoʔ	[kə- ~ ø-] kəhoʔ hoʔ ไอ

(səŋ-) [səŋ- ~ sə- ~ ŋ- ~ ø-] ~ [sə- ~ ø-]
 səŋʔa:p səʔa:p ŋʔa:p ʔa:p   səʔa:p ʔa:p   ทาว

ค. ตัวแปร (sən-) (kən-) (təŋ-) แต่ละตัวแปร มีรูปแปร 3 รูป คือ

(sən-) [sən- ~ n- ~ ø-]

(kən-) [kən- ~ n- ~ ø-]

(təŋ-) [təŋ- ~ ŋ- ~ ø-]

ในผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50, และ 31-35 ปี ในคำพูดเดี่ยว ผู้พูดจะใช้พยางค์
 รongแบบเต็มรูป คือ [sən-] [kən-] [təŋ-] ตามลำดับ แต่ถ้าเป็นการพูดต่อเนื่อง ผู้
 พูดอาจเลือกใช้รูปแปรใดรูปแปรหนึ่ง ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี จะใช้เฉพาะรูปแปร [ø-]
 ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ	
	61, 46-50, 30-35 ปี	16-20 ปี
(sən-)	[sən- ~ n- ~ ø-] sənte: nte: te:	[ø-] te: มีอ
(kən-)	[kən- ~ n- ~ ø-] kəntɕe: nɕe: tɕe:	[ø-] tɕe: เล็บ
(təŋ-)	[təŋ- ~ ŋ- ~ ø-] [təŋtɕŋ ŋtɕŋ tɕŋ]	[ø-] [tɕŋ] บันได

6.3.1.1.2 การแปรในพยางค์รongแบบ Cə-

พยางค์รong Cə- ในภาษากวยบ้านลำโรง ซึ่งได้แก่ pə- tə- cə- kə- sə- lə-
 และ mə- ไม่มีการแปรในทุกกลุ่มอายุ ยกเว้น ʔə- ตัวแปร (ʔə-) มีรูปแปร 2 รูป คือ [ʔə-]
 กับ [ø-] ในคำพูดเดี่ยวจะใช้รูปแปร [ʔə-] แต่ถ้าในคำพูดต่อเนื่อง จะใช้รูปแปร [ø-] ตัว
 อย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ	
(ʔə-)	[ʔə- ~ ø-]	
	ʔəcd: cd:	หมา
	ʔəka: ka:	ปลา

6.3.1.1.3 การแปรในพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์

ตัวแปรพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์ (m-) (n-) และ (ŋ-) ในกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 30-35 ปี ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยว จะใช้รูปแปร [m-] [n-] [ŋ-] แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง จะใช้รูปแปร [Ø-] ส่วนกลุ่มอายุ 16 – 20 ปี ไม่ใช้รูปแปรที่เป็นพยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์เลย ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61, 46-50, 30-35 ปี	16-20 ปี		
(m-)	[m- ~ Ø-] mpe:t pe:t	~	[Ø-] pe:t	มีด
(n-)	[n- ~ Ø-] nta:ʔ ta:ʔ	~	[Ø-] ta:ʔ	ล้น
(ŋ-)	[ŋ- ~ Ø-] ŋkɔŋ kɔŋ	~	[Ø-] kɔŋ	น่อง

6.3.1.2 การแปรทางเสียงในพยางค์หลัก

พยางค์หลักในภาษากวยบ้านสำโรง ประกอบด้วยพยางค์หลักที่เป็นคำพยางค์เดี่ยว และพยางค์หลักในคำสองพยางค์ซึ่งจะอยู่หลังพยางค์รองเสมอ การแปรทางเสียงในพยางค์หลัก ได้แก่ การแปรของเสียงพยัญชนะ สระ และแนวโน้มการเกิดวรรณยุกต์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

6.3.1.2.1 การแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยว

พยัญชนะต้นเดี่ยวที่มีการแปรคือ ตัวแปรซึ่งเป็นพยัญชนะต้นกักอิมะชะลิดล (p-) (t-) (c-) และ (k-) ที่อยู่หน้าสระโม่ชะต่ำทุ้ม ซึ่งจะมีการแปรระหว่างการออกเสียงแบบไม่พ่นลม [p-] [t-] [c-] [k-] การออกเสียงแบบพ่นลมเล็กน้อย [p^h-] [t^h-] [c^h-] [k^h-] และการออกเสียงแบบพ่นลมมาก [ph-] [th-] [ch-] [kh-] ดังนี้

ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป และ 46-50 ปี มีการแปรระหว่างการออกเสียงแบบไม่พ่นลมกับการออกเสียงแบบพ่นลมเล็กน้อย คือ [p ~ p^h], [t ~ t^h], [c ~ c^h], [k ~ k^h] ผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี มีการแปรระหว่างการออกเสียงแบบพ่นลมน้อยกับการออกเสียงแบบพ่นลมมาก [p^h ~ p^h], [t^h ~ t^h], [c^h ~ c^h], [k^h ~ k^h]

การแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับสระโม่ชะต่ำทุ้มที่ตามมา กล่าวคือ รูปแปรแบบไม่พ่นลม จะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติโม่ชะต่ำทุ้มมาก รูปแปรแบบพ่นลมเล็กน้อยจะเกิดหน้าสระที่มี

คุณสมบัติโสมพะต่ำหุ้มน้อยลง และรูปแปรแบบพ่นลมมากจะเกิดหน้าสระที่เคยเป็นสระโสมพะต่ำหุ้ม แต่ปัจจุบันมีคุณสมบัติเป็นสระโสมพะปกติ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50 ปี	30-35, 16-20 ปี	
(p-)	[p- ~ p'-] pu:t p'ɯ:t	[p'- ~ ph-] p'ɯ:t phu:t	ใหญ่
(t-)	[t- ~ t'-] t̃i: t̃i:	[t'- ~ th-] t̃i: thi:	สูง
(c-)	[c- ~ c'-] cu:t c'ɯ:t	[c'- ~ ch-] c'ɯ:t chu:t	เข็ด
(k-)	[k- ~ k'-] ko: k'ɔ:	[k'- ~ kh-] k'ɔ: kho:	ัว

6.3.1.2.2 การแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษากวยบ้านสำโรง ได้แก่ pl- phl- bl- kl- khl- kw- และ tr- ที่มีการแปรทางเสียงได้แก่ ตัวแปร (pl-) (bl-) (kl-) และ (tr-) แต่ละตัวแปรมีรูปแปร 2 รูป คือ

ตัวแปร	รูปแปร	ตัวแปร	รูปแปร
(pl-)	[pl- ~ p-]	(kl-)	[kl- ~ k-]
(bl-)	[bl- ~ b-]	(tr-)	[tr- ~ t-]

การแปรพยัญชนะต้นควบกล้ำเกิดในคำบางคำ เฉพาะในผู้พูดที่ 2 และ 3 ของกลุ่มอายุ 16-20 ปี กล่าวคือ รูปแปร [pl-] [bl-] [tr-] และ [kl-] จะปรากฏในคำพูดเดี่ยว ส่วนรูปแปร [p-] [b-] [t-] และ [k-] จะปรากฏในการพูดต่อเนื่อง ขณะที่ผู้พูดคนที่ 1 ของกลุ่มอายุ 16-20 ปี รวมทั้งผู้พูดทุกคนของกลุ่มอายุอื่นๆ จะใช้เฉพาะรูปแปร [pl-] [bl-] [tr-] และ [kl-] เท่านั้น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	16-20 ปี คนที่ 1	16-20 ปี คนที่ 2 - 3	
(pl-)	[pl-] pliət	[pl-] ~ [p-] pliət piət	กล้วย
(bl-)	[bl-] ble:ŋ	[bl-] ~ [b-] ble:ŋ be:ŋ	ขน

(tr-)	[tr-]	~	[thr-] ~ [th-]	
	thruəj		thruəj thuəj	ไก
(kl-)	[kl-]	~	[kl-] ~ [k-]	
	klaj		klaj kaj	ถูก

6.3.1.2.3 การแปรของพยัญชนะท้าย

ภาษากวยบ้านสำโรงมีพยัญชนะท้ายเดี่ยว 11 เสียง พยัญชนะท้ายควบกล้ำ 1 เสียง ได้แก่ -p -t -k -ʔ -h -m -n -ŋ -l -w -j และ -jʔ พยัญชนะท้ายที่มีการแปร คือ -h และ -l และมีการแปรดังนี้

ก. ตัวแปร (-h) จะมีการแปรในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม และมีรูปแปร 2 รูป คือ [-h] และ [-ϕ] ผู้พูดทุกกลุ่มอายุจะออกเสียงพยัญชนะท้าย [-h] ในคำพูดเดี่ยว แต่ไม่ออกเสียงพยัญชนะท้ายในคำพูดต่อเนื่อง การแปรดังกล่าวทำให้โครงสร้างพยางค์เดิมซึ่งเป็นพยางค์ปิดเปลี่ยนเป็นพยางค์เปิด [-ϕ] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ	
(-h)	[-h ~ -ϕ]	
	kla:h kla:	หวิ
	təw:h təw:	ปาก

ข. ตัวแปร (-l) แปรเฉพาะในกลุ่มอายุ 16-20 ปี คนที่ 2 และ 3 กล่าวคือ ผู้พูดคนที่ 1 ของกลุ่มอายุ 16-20 ปี และกลุ่มอายุอื่นๆ ออกเสียงพยัญชนะท้าย [-l] ทุกคำ ส่วนผู้พูดคนที่ 2 บางคำใช้รูปแปร [-l] แต่บางคำใช้รูปแปร [-n] ในขณะที่ผู้พูดคนที่ 3 ใช้รูปแปร [-n] เพียงรูปเดียวในทุกคำ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ 16-20 ปี			
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
(-l)	[-l] ~	[-l] ~	[-n]	
	khial	khial	khion	ฝั่ง
	ʔəwal	ʔəwal	ʔəwan	แถววัลย์
(-l)	[-l] ~	[-n] ~	[-n]	
	tuəl	tuən	tuən	ก้อน
	piəl	piən	piən	ดอกไม้

6.3.1.2.4 ระบบสระโหมะปกติและการแปรของสระโหมะปกติ

จากการศึกษาการแปรทางเสียงในผู้พูดทั้ง 4 กลุ่มอายุ พบว่า ภาษากวยบ้านสำโรงมีระบบสระโหมะปกติ 2 ระบบ คือ ระบบที่ 1 เป็นระบบสระของผู้พูดคนที่ 1 และ 2 ของทุกกลุ่มอายุ และระบบที่ 2 เป็นระบบสระของผู้พูดคนที่ 3 ของทุกกลุ่มอายุเช่นเดียวกัน ระบบสระทั้งสองระบบนี้มีความแตกต่างกันดังนี้

สระโหมะปกติ ระบบที่ 1 ประกอบด้วยสระเดี่ยวสั้น 12 หน่วยเสียง สระเดี่ยวยาว 12 หน่วยเสียง และสระประสม 3 หน่วยเสียง ดังนี้

	สระเดี่ยวสั้น			สระเดี่ยวยาว		
ปิด	i	u	u	i:	u:	u:
กึ่งปิด	e	ɤ	o	e:	ɤ:	o:
กึ่งเปิด	ɛ	ʌ	ɔ	ɛ:	ʌ:	ɔ:
เปิด	æ	a	ɒ	æ:	a:	ɒ:
สระประสม						
iə uə uə						

สระโหมะปกติ ระบบที่ 2 ประกอบด้วยสระเดี่ยวสั้น 9 หน่วยเสียง สระเดี่ยวยาว 9 หน่วยเสียง และสระประสม 3 หน่วยเสียง ดังนี้

	สระเดี่ยวสั้น			สระเดี่ยวยาว		
ปิด	i	u	u	i:	u:	u:
กึ่งปิด	e	ɤ	o	e:	ɤ:	o:
กึ่งเปิด	ɛ		ɔ	ɛ:		ɔ:
เปิด		a			a:	
สระประสม						
iə uə uə						

สระระบบที่ 1 และระบบที่ 2 มีเสียงปฏิภาคกัน ดังนี้

สระปิด i u u i: u: u: ในระบบที่ 1 ยังคงเป็นสระปิดในระบบที่ 2

สระกึ่งปิด e ɤ o e: ɤ: o: ในระบบที่ 1 ยังคงเป็นสระกึ่งปิดในระบบที่ 2

สระกึ่งเปิด ɛ ʌ ɔ ɛ: ʌ: ɔ: ซึ่งปรากฏในระบบที่ 1 จะยกระดับลิ้นสูงขึ้นเป็นสระกึ่งปิด e ɤ o e: ɤ: o: ในระบบที่ 2

สระหน้า-เปิด æ æ: และหลัง-เปิด ɒ ɒ: ซึ่งปรากฏในระบบที่ 1 จะยกระดับลิ้นสูงขึ้นเป็นสระหน้า-กึ่งเปิด e ɛ: และสระหลัง-กึ่งเปิด ɔ ɔ: ในระบบที่ 2

ส่วนสระกลาง-เปิด a a: และสระประสม มีอยู่ทั้งระบบที่ 1 และระบบที่ 2

	ระบบที่ 1	ระบบที่ 2	
สระหน้าสั้น	si?	si?	ี่น
	pe?	pe?	ุด
	?el	?el	ี่พัน
	səh	seh	ม้า
สระหน้ายาว	pi:	pi:	อา
	ke:l	ke:l	มรดก
	ke:l	ke:l	เล่น
	sæ:	sɛ:	นา
สระกลางสั้น	təŋuʰ	təŋuʰ	หายใจ
	tyh	tyh	ข้าวคั่ว
	ŋkaŋ	ŋkyŋ	มะเขือ
	kat	kat	ตัด
สระกลางยาว	plu:	plu:	ต้นกก
	ply:	ply:	ไร่
	sɛ:	sy:	ใส่
	ka:t	ka:t	ไหม
สระหลังสั้น	suh	suh	รถสัตว์
	so?	so?	หมู่บ้าน
	ncho?	ncho?	น้ำ
	so?	so?	ผม
สระหลังยาว	lu:	lu:	หอน
	so:t	so:t	ไหม
	so:t	so:t	ตาบอด
	so:t	so:t	หัน

สระโฆชะปกติ ในภาษากวยบ้านลำโรง มีการแปรเฉพาะในสระระบบที่ 1 คือ การแปรของตัวแปรซึ่งเป็นสระหน้า-เปิด (æ) (æ:) และ สระหลัง-เปิด (ɒ) (ɒ:) ซึ่งมีรูปแปรดังนี้

ตัวแปรสระหน้า-เปิด เสียงสั้น (æ) มีรูปแปร 3 รูป คือ [æ ~ æ^ɔ ~ ε^a]

เสียงยาว (æ:) มีรูปแปร 3 รูป คือ [æ: ~ æ:^ɔ ~ ε:^a]

ตัวแปรสระหลัง-เปิด เสียงสั้น (ɒ) มีรูปแปร 3 รูป คือ [ɒ ~ ɒ^ɔ ~ ɔ^a]

เสียงยาว (ɒ:) มีรูปแปร 3 รูป คือ [ɒ: ~ ɒ:^ɔ ~ ɔ:^a]

ตัวแปรดังกล่าวมีเงื่อนไขการแปร คือ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 และ 46-50 ปี ใ้รูปแปร สระระดับลึนต่ำ [æ] และ [ɒ] ผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 ปี ใ้รูปแปรสระเลื่อนที่เริ่มจากสระหน้าหรือหลังระดับลึนต่ำ แล้วเลื่อนตำแหน่งลึนไปสู่สระกลาง ระดับลึนค่อนข้างสูง [æ^ɔ] และ [ɒ^ɔ] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใ้รูปแปรสระเลื่อนที่เริ่มจากสระหน้าหรือหลังระดับลึนค่อนข้างต่ำ แล้วเลื่อนไปสู่สระกลางตำแหน่งลึนต่ำ [ε^a] และ [ɔ^a] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61, 46-50 ปี	30-35 ปี	16-20 ปี	
(æ)	[æ] sæh	~ [æ ^ɔ] sæ ^ɔ h	~ [ε ^a] sε ^a h	ม้า
(æ:)	[æ:] sæ:	~ [æ: ^ɔ] sæ: ^ɔ	~ [ε: ^a] sε: ^a	นา
(ɒ)	[ɒ] sɒʔ	~ [ɒ ^ɔ] sɒ ^ɔ ʔ	~ [ɔ ^a] sɔ ^a ʔ	म्म
(ɒ:)	[ɒ:] sɒ:t	~ [ɒ: ^ɔ] sɒ: ^ɔ t	~ [ɔ: ^a] sɔ: ^a t	หัน

6.3.1.2.5 การแปรของสระโฆชะต่ำหุ้ม

สระโฆชะต่ำหุ้ม ในภาษากวยบ้านลำโรง มีเพียงระบบเดียว ประกอบด้วยสระเดี่ยวสั้น 9 หน่วยเสียง สระเดี่ยวยาว 9 หน่วยเสียง และสระประสม 3 หน่วยเสียงดังนี้

	สระเดี่ยวสั้น			สระเดี่ยวยาว		
ปิด	i	u	u	i:	u:	u:
กึ่งปิด	e	y	o	e:	y:	o:
กึ่งเปิด	ɛ	a	ɔ	ɛ:	a:	ɔ:

สระประสม

iə uə oə

การแปรของสระโฆชะต่ำท่อม มี 2 ลักษณะคือ การแปรที่เกิดขึ้นกับสระโฆชะต่ำท่อมบางหน่วยเสียง และการแปรที่เกิดกับสระโฆชะต่ำท่อมทั้งระบบ ดังนี้

ก.. การแปรที่เกิดขึ้นกับสระโฆชะต่ำท่อมบางเสียง คือ การแปรของสระ a ในพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายปมเหงือก t, n, l ตัวแปร (a) มีรูปแปร 3 รูป คือ รูปแปรสระโฆชะต่ำท่อมกลาง-เปิด [a] สระโฆชะต่ำท่อมหน้า-กึ่งเปิด [ɛ] และสระโฆชะปกติ หน้า-กึ่งเปิด [ɛ]

ผู้พูดในกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป คนที่ 1 และ 2 จะใช้รูปแปร [a] คนที่ 3 บางคำใช้รูปแปร [a] บางคำใช้ [ɛ] ขณะที่ ผู้พูดในกลุ่มอายุ 46-50, 31-35 และ 16-20 ปี จะใช้รูปแปร [ɛ] และ [ɛ] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร

รูปแปรของกลุ่มอายุ

	61 ปี	61 ปี	46-50,31-35,16-20 ปี	
	คนที่ 1-2	คนที่ 3	คนที่ 1-3	
(a)	[a]	~ [a ~ ɛ]	~ [ɛ ~ ɛ]	
	təpət	təpɛt	təpɛt təpɛt	ทก
	kəbən	kəbɛn	kəbɛn kəbɛn	หนา
	?əbət	?əbət	?əbɛt ?əbɛt	หญ่า

ข. การแปรที่เกิดกับสระโฆชะต่ำท่อมทั้งระบบ

สระโฆชะต่ำท่อม (V) ทุกเสียง มีรูปแปร 2 รูป คือ รูปแปรสระโฆชะต่ำท่อม [V] กับรูปแปรสระโฆชะปกติ [V] การแปรของสระโฆชะต่ำท่อมดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับความเด่นชัดของระดับเสียง กล่าวคือ ถ้าสระมีคุณลักษณะต่ำท่อมมาก ระดับเสียงจะมีความชัดเจนน้อย แต่ถ้าสระมีความต่ำท่อมน้อยหรือเปลี่ยนเป็นสระโฆชะปกติ ระดับเสียงจะมีความชัดเจนมากขึ้น โดยทั่วไปสระโฆชะต่ำท่อมจะมีระดับเสียงต่ำ ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์เป็น ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ตก หรือต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์ตายหรือพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงเสียดแทรก ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ระดับ หรือเสียงต่ำ-ขึ้น

เนื่องจากระดับเสียงที่เกิดร่วมกับสระโฆชะต่ำท่อมมีความชัดเจนน้อยดังกล่าว และระดับเสียงจะเข้ามามีบทบาทในการจำแนกความหมายของคำ ก็ต่อเมื่อพยางค์หลักของคำนั้นซึ่งเดิมเคยมีสระเป็นสระโฆชะต่ำท่อม ได้เปลี่ยนมาเป็นสระโฆชะปกติ ดังนั้นในการอธิบายการแปรของ

สระโหมะต่ำท่อม ผู้วิจัยจะแสดงรูปแปรของระดับเสียง เฉพาะเมื่อสระโหมะต่ำท่อมนั้นใช้รูปแปรสระโหมะปกติเท่านั้น

สระโหมะต่ำท่อมจะเกิดในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้น 3 ประเภท คือ พยัญชนะกักโหมะ กักโหมะ และก้องกังวานโหมะ การแปรของสระโหมะต่ำท่อมและความสัมพันธ์กับระดับเสียง มีเงื่อนไขจากพยัญชนะต้นและกลุ่มอายุ คือ สระโหมะต่ำท่อมที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกักโหมะ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป จะใช้เฉพาะรูปแปร [V̥] ขณะที่ผู้พูดกลุ่มอายุ 46-50, 31-35 และ 16-20 ปี จะใช้รูปแปรทั้ง 2 รูป คือ [V̥] และ [V] ถ้าในคำพูดต่อเนื่อง ผู้พูดจะใช้รูปแปร [V̥] แต่ในคำพูดเดี่ยว จะใช้รูปแปร [V] โดยมีระดับเสียงแตกต่างกันดังนี้

ในพยางค์เป็น ถ้าพูดคำเดี่ยวจะใช้ระดับเสียง [121] แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง จะใช้ระดับเสียง [31] ส่วนในพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยว จะใช้ระดับเสียง [215] ในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม และระดับเสียง [15] ในพยางค์ที่มีสระสั้น แต่ในคำพูดต่อเนื่อง จะใช้ระดับเสียง [33] ทั้งพยางค์สระสั้น สระยาวและสระประสม ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61 ปีขึ้นไป	46-50, 30-35, 16-20 ปี	
(CV̥N)	[V̥]	~ [V̥ ~ V ¹²¹ ~ V ³¹]	
	t̥i:	t̥i: thi: ¹²¹ thi: ³¹	สูง
(V̥)	[V̥]	~ [V̥ ~ V ²¹⁵ ~ V ³³]	
	pu:t̥	pu:t̥ phur:t ²¹⁵ phur:t ³³	ใหญ่
(V)	[V]	~ [V ~ V ¹⁵ ~ V ³³]	
	ku:t	ku:t khut ¹⁵ khut ³³	คิด

สระโหมะต่ำท่อมที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกักโหมะและพยัญชนะต้นก้องกังวานโหมะ ทุกกลุ่มอายุจะใช้รูปแปรทั้ง 2 รูป คือ [V̥] และ [V] ในคำพูดต่อเนื่อง ผู้พูดจะใช้รูปแปร [V̥] แต่ในคำพูดเดี่ยวจะใช้รูปแปร [V] โดยมีระดับเสียงที่แตกต่างกันดังนี้

ในพยางค์เป็น ถ้าพูดคำเดี่ยวจะใช้ระดับเสียง [121] แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่องจะใช้ระดับเสียง [31] ส่วนในพยางค์ตายหรือพยางค์เสียดแทรก ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะใช้ระดับเสียง [215] ในพยางค์ที่มีสระยาวหรือสระประสม และระดับเสียง [15] ในพยางค์ที่มีสระสั้น แต่ในคำพูดต่อเนื่อง จะใช้ระดับเสียง [33] ทั้งพยางค์ที่มีสระสั้น สระยาว และสระประสม ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ	
(CṾN)	[CṾN ~ CVN ¹²¹ ~ CVN ³¹] du:n du:n ¹²¹ du:n ³¹	นาน
	mɛ:n mɛ:n ¹²¹ mɛ:n ³¹	ไซ
(CṾ:S)	[CṾ:S ~ CV:S ²¹⁵ ~ CV:S ³³] mba:t mba:t ²¹⁵ mba:t ³³	เคี้ยว
(CṾ:h)	[CṾ:h ~ CV:h ²¹⁵ ~ CV:h ³³] lɔ:h lɔ:h ²¹⁵ lɔ:h ³³	ผัด
(CṾS)	[CṾS ~ CVS ¹⁵ ~ CVS ³³] bat bat ¹⁵ bat ³³	หญ้า
(CṾh)	[CṾh ~ CVh ¹⁵ ~ CVh ³³] muh muh ¹⁵ muh ³³	จุ่ม

นอกจากนี้ ในคำว่า 'ยุง' ของผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปี คนที่ 3 มีการแปรระหว่างสระโฆชะต่ำหุ้มกับสระโฆชะปกติ คือ ออกเสียงว่า muəh ~ muəh²¹⁵ แต่ผู้พูดคนอื่นๆ ใช้ รูปแปรสระโฆชะปกติ ซึ่งออกเสียงว่า mo:h⁴⁴

6.3.1.2.6 การใช้ระดับเสียงแทนลักษณะน้ำเสียงและแนวโน้มการเกิดวรรณยุกต์

ระดับเสียงในภาษากวยบ้านลำโรง มี 4 แบบ เป็นระดับเสียงที่เกิดประจำในพยางค์ที่มีสระเป็นสระโฆชะปกติมาแต่เดิม 2 แบบ และระดับเสียงที่เกิดในรูปแปรสระโฆชะปกติซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของสระโฆชะต่ำหุ้ม อีก 2 แบบ ดังนี้

ระดับเสียงสูง-ขึ้น-ตก [451] เกิดในพยางค์เป็นซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกักโฆชะ ก้องกังวานโฆชะ และพยัญชนะเสียดแทรก ที่สระเป็นสระโฆชะปกติมาแต่เดิม

ระดับเสียงค่อนข้างสูงหรือสูง-ระดับ เกิดในพยางค์ตายและพยางค์เสียดแทรก ซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกักโฆชะ ก้องกังวานโฆชะ และพยัญชนะเสียดแทรก ที่สระเป็นสระโฆชะปกติมาแต่เดิม ถ้าเป็นสระยาวจะมีระดับเสียงค่อนข้างสูง [44] แต่ถ้าเป็นสระสั้นจะมีระดับเสียงสูงกว่า [55]

ระดับเสียงต่ำ-ขึ้น-ตก^[121] เกิดในพยางค์เป็นซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกักโฆชะ กักโฆชะ ก้องกังวานโฆชะ ที่สระเป็นสระโฆชะปกติซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งของสระโฆชะต่ำหุ้ม

ระดับเสียงต่ำ-ตก-ขึ้นหรือต่ำ-ขึ้น เกิดในพยางค์ตายและพยางค์เสียดแทรก ซึ่งมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะกักโฆชะ กักโฆชะ และก้องกังวานโฆชะ ที่สระเป็นสระโฆชะปกติซึ่ง

เป็นตัวแปรหนึ่งของสระโฆชะต่ำท่อม ถ้าเป็นพยางค์ที่มีสระยาวจะมีระดับเสียงต่ำ-ตก-ขึ้น [215] แต่ถ้าเป็นสระสั้นจะมีระดับเสียงต่ำ-ขึ้น [15]

ระดับเสียงทั้ง 4 แบบ มีคู่เทียบเสียงที่สามารถจำแนกความต่างทางความหมายได้ ดังนั้น ถ้าวิเคราะห์ระบบเสียงในภาษากวยบ้านลำโรงใหม่ โดยกำหนดให้ระดับเสียงเป็นลักษณะเด่น และลักษณะนำเสียงของสระเป็นลักษณะรอง ภาษากวยบ้านลำโรงจะเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง

ตัวอย่างชุดเทียบเสียงของวรรณยุกต์ทั้ง 4 หน่วยเสียง

- ว.1 วรรณยุกต์สูง-ขึ้น-ตก təpa:¹ [təpa:⁴⁵¹] ตะพานน้ำ
- ว.2 วรรณยุกต์สูง-ระดับ kəpa:² [kəpa:h⁴⁴ ~ kəpa:(h)⁴⁴] ฝ่าย
- ว.3 วรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น-ตก ?ətha:³ [?ətha: ~ ?ətha:¹²¹] เป็ด
- ว.4 วรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น kətha:⁴ [kətha:h ~ kətha:²¹⁵] เตะ

ดูแนวโน้มการเกิดวรรณยุกต์ในภาษากวยบ้านลำโรง ในตารางที่ 6.10

ตารางที่ 6.10 แนวโน้มของวรรณยุกต์ในภาษากวยบ้านลำโรง

ประเภทของพยัญชนะ	พยางค์เป็น	พยางค์ตาย และพยางค์เสียดแทรก
กัอกโฆชะ ก้องกังวานโฆชะ เสียดแทรก	ว. 1 สูง-ขึ้น-ตก	ว. 2 สูง-ระดับ
กัอกโฆชะ กัอกโฆชะ ก้องกังวานโฆชะ	ว. 3 ต่ำ-ขึ้น-ตก	ว. 4 ต่ำ-ขึ้น

6.3.2. สรุปรูปการแปรทางเสียงในภาษากวยบ้านลำโรง

6.3.2.1 สรุปรูปการแปรในพยางค์รอง

พยางค์รอง CəN- มีการแปรดังนี้

พยางค์รอง kəm- cəm- səm- มีรูปแปร ตัวแปรละ 2 รูปแปร 2 รูป คือ

(CəN-) [CəN- ~ N--]

พยางค์รอง tən- pən- cən- kən- sən- มีรูปแปร ตัวแปรละ 4 รูป คือ

(CəN-) [CəN- ~ Cə- ~ N-- ~ ϕ-]

พยางค์รอง sən- kən- tən- มีรูปแปรตัวแปรละ 3 รูป คือ

(CəN-) [CəN- ~ N-- ~ ϕ-]

พยางค์รองแบบ Cə- เฉพาะ ʔə- มีรูปแปร 2 รูป คือ [ʔə- ~ ø-]

พยัญชนะนาสิกก่อนพยางค์มีรูปแปร 2 รูป คือ (N-) [N- ~ ø-]

สรุปการแปรของพยางค์รองในภาษากวยบ้านลำโรง ดังแสดงในตารางที่ 6.11 ดังนี้

ตารางที่ 6.11 การแปรของพยางค์รองในภาษากวยบ้านสังแก

พยางค์รอง	
CəN-	CəN-
Cə-	Cə-
N-	N-
	ϕ-

6.3.2.2 สรุปการแปรในพยางค์หลัก

พยัญชนะต้นเดี่ยว

(p-V) [p ~ p' ~ p^h].

(t-V) [t ~ t' ~ t^h].

(c-V) [c ~ c' ~ c^h].

(k-V) [k ~ k' ~ k^h].

สรุปพยัญชนะต้นเดี่ยว ทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปร ดังแสดงในตารางที่ 6.12

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.12 การแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษากวยบ้านลำโรง

พยัญชนะต้น	
ตัวแปร	รูปแปร
p t c k ? +v	p t c k ? +vH
p t c k +y	p/p' t/t' c/c' k/k' +y
	ph th ch kh +vL
ph th ch kh +v	ph th ch kh +vH
b d +y	b d +y
	b d +vL
m n ɲ ŋ l w j +y	m n ɲ ŋ l w j +y
	m n ɲ ŋ l w j +vL
m n ɲ ŋ l w +v	m n ɲ ŋ l w +vH
s h +v	s h +vH

พยัญชนะต้นควบกล้ำ แต่ละตัวแปร มีรูปแปร 2 รูป คือ

(pl-)	[pl- ~ p-]	(kl-)	[kl- ~ k-]
(phl-)	[phl- ~ ph-]	(khl-)	[khl- ~ kh-]
(bl-)	[bl- ~ b-]	(tr-)	[tr- ~ t-]

สรุปพยัญชนะต้นควบกล้ำทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปร ดังแสดงในตารางที่ 6.13

ตารางที่ 6.13 การแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษากวยบ้านลำโรง

พยัญชนะควบกล้ำ	
ปัจจุบัน	อนาคต
pl-	pl- p-
phl-	phl- ph-
bl-	bl- b-
tr-	tr- t-
kl-	kl- k-
khl-	khl- kh-
kw-	kw-

พยัญชนะท้าย

(-h) [-h ~ -ϕ]

(-l) [-l ~ -n]

สรุปพยัญชนะท้ายทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปร ดังแสดงในตารางที่ 6.14

ตารางที่ 6.14 การแปรของพยัญชนะท้ายในภาษากวยบ้านลำโรง

พยัญชนะท้าย									
ตัวแปร					รูปแปร				
-p	-t	-k	-ʔ	_____	_____	-p	-t	-k	-ʔ
-m	-ŋ	-w	-j	_____	_____	-m	-ŋ	-w	-j
-n	_____	_____	_____	_____	_____	-n	_____	_____	_____
-l	_____	_____	_____	_____	_____	-l	_____	_____	_____
-h	_____	_____	_____	_____	_____	-h	_____	_____	_____
									-ϕ

สระโหมะปกติ ที่มีการแปรและมีรูปแปรคือ

(x) [x ~ x^o ~ ε^a] (x:) [x: ~ x:^o ~ ε:^a](o) [o ~ o^o ~ ɔ^a] (o:) [o: ~ o:^o ~ ɔ:^a]

สระโหมะต่ำท่อม (a) [a ε ε]

สระโหมะต่ำท่อม (V) ทุกเสียง มีรูปแปร 2 รูป คือ รูปแปรสระโหมะต่ำท่อม [V] กับรูปแปรสระโหมะปกติ [V] ในกรณีที่ให้รูปแปรสระโหมะปกติ จะมีการแปรพร้อมกับระดับเสียงที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประเภทของพยางค์ คือ ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์เป็น ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ตก หรือต่ำ-ขึ้น-ตก แต่ถ้าเกิดร่วมกับพยางค์ตายหรือพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงเสียดแทรก ระดับเสียงอาจเป็นเสียงต่ำ-ระดับ หรือเสียงต่ำ-ขึ้น

6.4 การแปรทางเสียงในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง

บ้านโพนฝิ่งเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ประมาณ 60 ครัวเรือนและอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเดียว ประชากรทุกคนพูดภาษากวย ดังนั้นการเลือกผู้บอกภาษาทั้ง 4 กลุ่มอายุ จึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดากล่าวคือ เลือกผู้บอกภาษาที่เป็นชาวบ้านโพนฝิ่งและพูดภาษากวยโดยกำเนิด โดยไม่กำหนดที่ตั้งของบ้านเรือน แต่เป็นผู้ที่มีความพร้อม มีเวลา และยินดีที่จะให้สัมภาษณ์

6.4.1 ปรากฏการณ์การแปรทางเสียงในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง

6.4.1.1 การแปรทางเสียงในพยางค์รอง

ภาษากวยบ้านโพนฝิ่งมีพยางค์รอง 2 แบบ คือ CəN- และ Cə- และมีการแปรดังนี้

6.4.1.1.1 การแปรในพยางค์รองแบบ CəN-

พยางค์รอง CəN- มี 10 คำ คือ kəmpɛ:ŋ 'แบ่ง' səmlan 'แห' cəŋkaw 'หมี' cəmlɔ:ŋ 'ข้าม' cəŋkɔ:l 'สันมิด' təmliəŋ 'หงาย' səmliəŋ 'ลับมิด' kəmcəj 'หมูน' kəmpuh 'ฟอง' และ cəmrɛ:ŋ 'เสื่อ' พยางค์รองในคำเหล่านี้ไม่มีการแปร ในผู้พูดทุกกลุ่มอายุ

6.4.1.1.2 การแปรในพยางค์รองแบบ Cə-

พยางค์รอง Cə- ที่มีการแปรมีเพียงพยางค์เดียว คือ cə- ตัวแปร (cə-) มีการแปรระหว่างรูปแปร [cə-] กับรูปแปร [ϕ] ในผู้พูดทุกกลุ่มอายุ ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ	
(cə-)	[cə ~ ϕ]	
	cəjwŋ juwŋ	ยื่น
	cəpa:m pa:m	ร้องไห้

6.4.1.2 การแปรทางเสียงในพยางค์หลัก

6.4.1.2.1 การแปรของพยัญชนะต้นเดียว

ก. ตัวแปร (p-) (t-) (c-) (k-) ที่อยู่หน้าสระโฆชะต่ำหุ้ม มีการแปรระหว่างเสียงแบบไม่พ่นลม [p-] [t-] [c-] [k-] เสียงแบบพ่นลมเล็กน้อย [p'-] [t'-] [c'-] [k'-] และเสียงแบบพ่นลมมาก [ph-] [th-] [ch-] [kh-] และมีความสัมพันธ์กับสระโฆชะต่ำหุ้มที่ตามมา กล่าวคือ รูปแปรแบบเสียงไม่พ่นลม จะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติโฆชะต่ำหุ้มมาก รูปแปรแบบเสียงพ่นลมเล็กน้อยจะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติโฆชะต่ำหุ้มน้อยลง และรูปแปรแบบเสียงพ่นลมมากจะเกิดหน้าสระที่มีคุณสมบัติเป็นสระโฆชะปกติ การแปรดังกล่าวเกิดกับผู้พูดทุกกลุ่มอายุแต่ต่างวจนลีลา คือ ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะให้รูปแปรแบบพ่นลมมาก ถ้าในคำพูดต่อเนื่องและในการสนทนาใช้แบบพ่นลมน้อยหรือไม่พ่นลม ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ					
(p-)	[p-]	~	[p'-]	~	[ph-]	
	pu:t		p'u:t		phu:t	ใหญ่
(t-)	[t-]	~	[t'-]	~	[th-]	
	t̩i:		t̩'i:		thi:	สูง
(c-)	[c-]	~	[c'-]	~	[ch-]	
	cu:t		c'u:t		chu:t	เข็ด
(k-)	[k-]	~	[k'-]	~	[kh-]	
	ko:		k'o:		kho:	ัว

ข. ตัวแปร (r-) มีรูปแปร 3 รูป คือ [r-] [j-] และ [l-] ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปี ขึ้นไป และ 46-50 ปี คำที่ลงท้ายด้วย -? จะใช้รูปแปร [r-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปร [j-] ในคำพูดต่อเนื่อง ส่วนในคำอื่นๆ จะใช้รูปแปร [r-] ในคำพูดเดี่ยว และรูปแปร [l-] ในคำพูดต่อเนื่อง กลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี จะใช้เฉพาะรูปแปร [l-]

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61, 46-50 ปี	31-35, 16-20 ปี		
(r-)	[r- ~ j]	~	[l-]	
	ra:ʔ ja:ʔ		la:ʔ	ยาก
(r-)	[r- ~ l-]	~	[l-]	
	ro:m lo:m		lo:m	รวม

ค. ตัวแปร (w-) ที่อยู่น้ำสระโหมะต่ำทุ้ม พบการแปรในคำ 2 คำ ซึ่งมีรูปแปร 2 รูป คือ [w-] และ [b-] ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 46-50 31-35 ปี ทุกคน และผู้พูดคนที่ 1 ของกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [w-] ส่วนผู้พูดคนที่ 2-3 ในกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [b-]

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61 46-50 31-35 ปี คนที่ 1-3 และ 16-20 ปี คนที่ 1	16-20 ปี คนที่ 2-3		
(w-)	[w-]	~	[b-]	
	w̩iəl		biən	น้ำลาย
	təw̩iəl		təbuən	ประตู

6.4.1.2.2 การแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำ

ตัวแปร (pl-) (pr-) (bl-) (tr-) (sr-) (kl-) และ (kr-) มีรูปแปรดังนี้

(pl-)	[pl-] ~ [p-]
(pr-)	[pr-] ~ [pl-]
(bl-)	[bl-] ~ [b-]
(tr-)	[tr-] ~ [c-] ~ [kl-]
(sr-)	[sr-] ~ [s-]
(kl-)	[kl-] ~ [k-]
(kr-)	[kr-] ~ [kl-] ~ [k-]

การแปรของพยัญชนะต้นควบกล้ำในผู้พูดแต่ละกลุ่มอายุ และในแต่ละวันจลลามีดังนี้

ตัวแปร (pl-) และ (kl-) มีการแปรเฉพาะในผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี กล่าวคือ บางคำไม่มีการแปร แต่บางคำมีรูปแปร 2 รูป ในคำพูดเดี่ยวจะใช้รูปแปร [pl-] และ [kl-] แต่ถ้าเป็นคำพูดต่อเนื่อง จะใช้รูปแปร [p-] และ [k-] คำที่ไม่มีการแปร เช่น pla? 'เงิน' plom 'อ้วน' klaj 'ถูก' kla: 'ฉันทะ' ส่วนคำที่มีการแปร ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	16-20 ปี			
(pl-)	[pl-]	~	[p-]	
	plaj		paj	ผลไม้
	plo:ʔ		po:ʔ	ชายหนุ่ม
(kl-)	[kl-]	~	[k-]	
	klɔ:ŋ		kɔ:ŋ	ชี้
	kluh		kuh	เห่า

ตัวแปร (pr-) แปรเป็น [pl-] ในผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุอื่นๆ ไม่มีการแปร คือจะใช้รูปแปร [pr-] เพียงรูปแปรเดียว ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61, 46-50 ปี	~	31-35, 16-20 ปี	
(pr-)	[pr-]		[pl-]	
	priət		pliət	กล้วย
	prɔ:ŋ		phla:ŋ	ลิ้มตา

ตัวแปร bl- มีการแปรคือ ในผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี คือ จะใช้รูปแปร [bl-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปร [b-] ในคำพูดต่อเนื่อง ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุอื่น ใช้ [bl-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี	16-20 ปี	
(bl-)	[bl-]	~	[bl- ~ b-]
	blu:		blu: bu: ภูเขา
	ble:ŋ		ble:ŋ be:ŋ แขน

ตัวแปร (tr-) มีการแปรคือ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไปทุกคน และ 46-50 ปี คนที่ 1-2 ใช้รูปแปร [tr-] กลุ่มอายุ 46-50 ปี คนที่ 3 ถ้าอยู่หน้าสระหน้า จะใช้รูปแปร [c-] แต่ในที่อื่นๆจะใช้รูปแปร [kl-] ส่วนผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี ทุกคน ใช้รูปแปร [c-] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ			
	61 ขึ้นไป คนที่ 1-3	46-50 ปี คนที่ 3	31-35 และ 16-20 ปี คนที่ 1-3	
(tr-)	[tr-]	~	[c-]	
	triə?		ciə?	ควาย
	triə		ciə	เห็ด
	61 ขึ้นไป คนที่ 1-3	46-50 ปี	31-35, 16-20 ปี	
	46-50 ปี คนที่ 1-2	คนที่ 3	คนที่ 1-3	
	[tr-]	[kl-]	~	[c-]
	tram	klam		cam ขันน้ำ
	truəh	kluəh		cuəh ข้อมข้าว

ตัวแปร (sr-) มีการแปรคือ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป จะใช้รูปแปร [sr-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้ [s-] ในคำพูดต่อเนื่อง ส่วนผู้พูดกลุ่มอื่นๆใช้ [s-] เพียงรูปแปรเดียว ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61 ปีขึ้นไป	46-50, 31-35, 16-20 ปี	
(sr-)	[sr ~ s-]	[s-]	
	sru? su?	su?	หมู่บ้าน
	srw: sw:	sw:	ข้าวเปลือก

ตัวแปร (kr-) มีการแปรคือ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี จะใช้รูปแปร [kr-] ผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [kl-] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปร [k-] ในการพูดต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50, 31-35 ปี	16-20 ปี	
(kr-)	[kr-]	~ [kl- ~ k-]	
	kra:w	kla:w ka:w	บ้านนอก
	ləkra:ŋ	ləkla:ŋ ləka:ŋ	หาม

6.4.1.2.3 การแปรของพยัญชนะท้าย

พยัญชนะท้ายที่มีการแปร คือ -h และ -l ซึ่งมีรายละเอียดการแปร ดังนี้

ก. ตัวแปร (-h) จะมีการแปรเมื่ออยู่หลังสระยาว ซึ่งมีรูปแปร 2 รูป คือ [-h] และ [-∅] ทุกกลุ่มอายุจะใช้รูปแปร [-h] ในคำพูดเดี่ยว และรูปแปร [-∅] ในคำพูดต่อเนื่อง

ตัวแปร	รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ		
(-h)	[-h ~ -∅]		
	kla:h	kla:	หี
	təŋw:h	təŋw:	ปาก

ข. ตัวแปร (-l) มีการแปรในบางคำ ขณะที่บางคำไม่มีการแปร เช่น təpɔ:l 'เจ็ด' kəja:l 'ลม' คำที่มีการแปรจะมีรูปแปร 4 รูป คือ [-l] [-n] [-j] และ [-w] และมีรายละเอียดการแปร คือ ผู้พูดกลุ่มอายุ 61ปีขึ้นไปและกลุ่มอายุ 46-50 ปี จะใช้รูปแปร [-l] ผู้พูดคนที่ 1-2 ของกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี บางคำใช้รูปแปร [-l] บางคำใช้รูปแปร [-n] ส่วนผู้พูดคนที่ 3 ของกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี เมื่ออยู่หลังสระหน้า ในบางคำจะใช้รูปแปร [-l] ขณะที่บางคำใช้ [-w] แต่เมื่ออยู่หลังสระกลางและสระหลัง บางคำใช้รูปแปร [-l] บางคำใช้รูปแปร [-j] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร

รูปแปรของกลุ่มอายุ

	61, 46-50 ปี	31-35, 16-20 ปี	31-35, 16-20 ปี
	คนที่ 1-3	คนที่ 1-2	คนที่ 3
(-l) หลังสระหลัง และสระกลาง	[-l]	~ [l ~ -n]	~ [-l ~ -j]
	təno:l	təno:n	təno:l เสา
	təkʉə:l	təkʉə:l	təkʉə:j แปด
	kəto:l	kəto:n	kəto:j หู
	mu:l	mu:n	mu:j คลาน
(-l) หลังสระหน้า	[-l]	~ [l ~ -n]	~ [-l ~ -w]
	kədə:l	kədə:n	kədə:l ผัว
	ke:l	ke:l	ke:w เล่น
	mɛ:l	mɛ:n	mɛ:w มะขาม

6.4.1.2.4 การแปรของสระโห้พะปกติ

สระโห้พะปกติที่มีการแปร คือ สระเดี่ยว ซึ่งมีการแปรระหว่างสระเดี่ยวระดับลิ้นค้งที่ (monophthong) และสระเลื่อน (off-gliding vowel)

สระระดับลิ้นค้งที่ แต่ละตัวแปรมีรูปแปร 2 รูป คือรูปแปรสระระดับลิ้นสูง และรูปแปรสระระดับลิ้นต่ำกว่า ส่วนรูปแปรเป็นสระเลื่อน มีเพียงรูปเดียว คือ เมื่อออกเสียงจะเริ่มจากคุณสมบัติของสระที่มีระดับลิ้นต่ำกว่าซึ่งมีความเด่นดังมาก แล้วเลื่อนไปยังคุณสมบัติสระที่มีระดับลิ้นสูงกว่าและมีความเด่นดังน้อยกว่า การแปรดังกล่าวเกิดกับสระทุกหน่วยเสียง ยกเว้น สระ ɤ และ ɤ: ที่มีรูปแปรเฉพาะสระระดับลิ้นสูงและสระระดับลิ้นต่ำ ส่วน a a: ไม่มีการแปร ดูสรุปในตารางที่ 6.15

ตารางที่ 6.15 ตัวแปรรูปแปรของสระโห้พะปกติในภาษากวยบ้านโพนฝั่ง

ตัวแปร	รูปแปรที่			ตัวแปร	รูปแปรที่		
	1	2	3		1	2	3
สระหน้าสั้น				สระหน้ายาว			
(i)	[i]	[i˜]	[eʰ]	(i:)	[i:]	[i:˜]	[e:ʰ]
(e)	[e]	[e˜]	[ɛʰ]	(e:)	[e:]	[e:˜]	[ɛ:ʰ]
(ɛ)	[ɛ]	[ɛ˜]	[ɛʰ]	(ɛ:)	[ɛ:]	[ɛ:˜]	[ɛ:ʰ]

ตารางที่ 6.15 (ต่อ)

ตัวแปร	รูปแปรที่			ตัวแปร	รูปแปรที่		
	1	2	3		1	2	3
สระกลางสั้น				สระกลางยาว			
(w)	[w]	[w̃]	[y ^h]	(w:)	[w:]	[w:̃]	[y: ^h]
(y)	[y]	[ỹ]	-	(y:)	[y:]	[y:̃]	-
สระหลังสั้น				สระหลังยาว			
(u)	[u]	[ũ]	[o ^h]	(u:)	[u:]	[u:̃]	[o: ^h]
(o)	[o]	[õ]	[ɔ ^o]	(o:)	[o:]	[o:̃]	[ɔ: ^o]
(ɔ)	[ɔ]	[ɔ̃]	[ɔ ^ɔ]	(ɔ:)	[ɔ:]	[ɔ:̃]	[ɔ: ^ɔ]

การแปรของสระเดี่ยวโฆษะปกติในผู้พูดแต่ละกลุ่มอายุ มีเงื่อนไขจากพยัญชนะท้ายและจากวัจนลีลา ดังนี้

ตัวแปร (i) (i:) (e) (e:) (w) (w:) (u) (u:) (o) (o:) ในพยางค์ที่มีพยัญชนะท้าย -ʔ -h และในพยางค์เปิด มีการแปรคือ ผู้พูดทุกกลุ่มอายุ จะใช้รูปแปรที่ 3 ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปรที่ 2 ในคำพูดต่อเนื่อง แต่ถ้าเป็นพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายอื่นๆ กลุ่มอายุ 61 และ 46-50 ปี ใช้รูปแปรที่ 2 ส่วนกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี จะใช้รูปแปรที่ 1 ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปรที่ 2 ในคำพูดต่อเนื่อง ยกเว้น y และ y: ที่ใช้รูปแปรที่ 1 [y] [y:] และ รูปแปรที่ 2 [ỹ] [y:̃] ตัวอย่างเช่น

ตัวแปรเมื่ออยู่หน้า

รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ

พยัญชนะท้าย -ʔ -h -∅

(i)	[e ⁱ ~ i ⁱ]	[ĩ]	
	səne ^{iʔ}	sənĩ ^ʔ	เท่าไร
(i:)	[e: ⁱ ~ i: ⁱ]	i: ⁱ	
	səme: ⁱ	səmi: ⁱ	นี้
(e)	[ɛ ^e ~ e ^e]	e ^e	
	ke ^e h	ke ^e h	หัก
(e:)	[ɛ: ^e ~ e: ^e]	e: ^e	
	ce: ^e	ce: ^e	มุ่ม

(u)	[y ⁱ ~ u [~]]	
	ly ⁱ ? ~ lu [~] ? ยก	
(ur)	[y: ⁱ ~ ur: [~]]	
	cy: ⁱ ~ cur: [~] จำ	
(y)	[y ~ y [~]]	
	ty? ~ ty [~] ? ถึง	
(y:)	[y: ~ y: [~]]	
	kəty: ~ kəty: [~] ฤดู	
(u)	[o ^u ~ [u [~]]	
	so ^u ? ~ su [~] ? หมู่บ้าน	
(u:)	[o: ^u ~ u: [~]]	
	?o: ^u h ~ ?u: [~] h ไฟ	
(o)	[ɔ ^o ~ [o [~]]	
	kw ^o h ~ ko [~] h หลัง	
(o:)	[ɔ: ^o ~ [o: [~]]	
	təno: ^o h ~ tənɔ: [~] h ปาก	

ตัวแปรเมื่ออยู่หน้า
พยัญชนะท้ายอื่นๆ

รูปแปรของกลุ่มอายุ

	61,46-50 ปี	31-35,16-20 ปี	
(i)	[i [~] ~ [i]~ [i [~]]		
	mi [~] n ~ min mi [~] n แหลม		
(i:)	[i: [~] ~ [i:]~ [i: [~]]		
	mi: [~] t ~ mi:t mi: [~] t ฝรั่ง		
(e)	[e [~] ~ [e]~ [e [~]]		
	ce [~] t ~ cet ce [~] t สิบ		
(e:)	[e: [~] ~ [e:]~ [e: [~]]		
	ce: [~] m ~ ce:m ce: [~] m นก		
(u)	[u [~] ~ [u]~ [u [~]]		
	ku [~] ŋ ~ kuŋ ku [~] ŋ มะเขือ		
(ur)	[ur: [~] ~ [ur:]~ [ur: [~]]		
	ju: [~] ŋ ~ ju: [~] ŋ ทำ		
(y:)	[y: [~] ~ [y:]~ [y: [~]]		
	ky: [~] t ~ ky:t มี		

(u)	[ụ]	~	[u] ~ [ụ]	
	pụn		pun pụn	ปล้น
(u:)	[u :̣]	~	[u :]~ [u :̣]	
	hu :̣n		hu :n hu :̣n	ดม
(o)	[ọ]	~	[o]~ [ọ]	
	sọm		so m sọm	หญ้า
(o:)	[o :̣]	~	[o :] ~ [o :̣]	
	ʔo :̣p		ʔo :p ʔo :̣p	กอด

ตัวแปร (ɛ) (ɛ:) (ɔ) (ɔ:) ในพยางค์ที่มีพยัญชนะท้าย -ʔ -h และในพยางค์เปิด มีการแปร คือ ผู้พูดทุกกลุ่มจะใช้รูปแปรที่ 3 ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปรที่ 2 ในคำพูดต่อเนื่อง (ดูตารางที่ 6.16 ประกอบ) แต่ถ้าในพยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายอื่นๆ จะมีการแปรเหมือนกันในทุกกลุ่มอายุ คือ ใช้รูปแปรที่ 1 ในคำพูดเดี่ยว และรูปแปรที่ 2 ในคำพูดต่อเนื่อง

ตัวแปรเมื่ออยู่หน้า

รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ

พยัญชนะท้าย -ʔ -h -ϕ

(ɛ)	[ɛ̣]	~	[ɛ ^o]	
	sẹh		se ^o h	ม้า
(ɛ:)	[ɛ :̣]	~	[ɛ : ^o]	
	pẹ:ʔ		pe: ^o ʔ	ซ้าย
(ɔ)	[ɔ̣]	~	[ɔ ^o]	
	ɲɔ̣ʔ		ɲɔ ^o ʔ	เปรี้ยว
(ɔ:)	[ɔ :̣]	~	[ɔ : ^o]	
	plɔ :̣		plɔ : ^o	หัว

ตัวแปรเมื่ออยู่หน้า

รูปแปรของทุกกลุ่มอายุ

พยัญชนะท้ายอื่นๆ

(ɛ)	[ɛ]	~	[ɛ̣]	
	ʔɛm		ʔɛ̣m	อ้อย
(ɛ:)	[ɛ:]	~	[ɛ :̣]	
	təwe:ŋ		təwe:̣ŋ	ดำ
(ɔ)	[ɔ]	~	[ɔ̣]	
	plɔŋ		plɔ̣ŋ	ป่า
(ɔ:)	[ɔ:]	~	[ɔ :̣]	
	sɔ:j		sɔ :̣j	หาง

6.4.1.2.5 การแปรของสระโหมะต่ำหุ้ม

การแปรในสระโหมะต่ำหุ้มในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง มี 2 ลักษณะคือ การแปรของสระโหมะต่ำหุ้มที่เกิดในคำทุกคำ และการแปรของสระโหมะต่ำหุ้มที่เกิดในคำบางคำ ดังนี้

ก. การแปรของสระโหมะต่ำหุ้มที่เกิดในคำทุกคำ สระโหมะต่ำหุ้มเหล่านี้ ได้แก่
 ๕ ๕: ๑ ๑:

ตัวแปร (๕) (๕:) (๑) (๑:) มีรูปแปร 4 ลักษณะ คือ รูปแปรที่ 1 สระโหมะต่ำหุ้มระดับลิ้นคางที่ รูปแปรที่ 2 สระโหมะต่ำหุ้ม ที่เริ่มจากคุณสมบัติของสระสูงซึ่งมีความเด่นดังน้อยเลื่อนลงมาสู่คุณสมบัติของสระที่ต่ำกว่าที่มีความเด่นดังชัดเจน (on gliding vowel) รูปแปรที่ 3 สระโหมะปกติ ที่เริ่มจากคุณสมบัติของสระสูงซึ่งมีความเด่นดังน้อยเลื่อนลงมาสู่คุณสมบัติของสระต่ำกว่าที่มีความเด่นดังชัดเจน (on gliding vowel) รูปแปรที่ 4 สระประสมสองส่วน (diphthong) ตัวแปรสระสั้นมี 4 รูปแปร ขณะที่ตัวแปรสระยาวมีเพียง 3 รูปแปร ดูสรุปในตารางที่ 6.16 ตารางที่ 6.16 ตัวแปรของรูปแปรสระโหมะต่ำหุ้มในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง

ตัวแปร	รูปแปร			
	ที่ 1	ที่ 2	ที่ 3	ที่ 4
(๕)	[๕]	[ⁱ ๕]	[ⁱ ๕]	[i๑]
(๕:)	[๕:]	[ⁱ ๕:]	[ⁱ ๕:]	-
(๑)	[๑]	[^u ๑]	[^u ๑]	[u๑]
(๑:)	[๑:]	[^u ๑:]	[^u ๑:]	-

ตัวแปร (๕) (๕:) (๑) (๑:) ในผู้พูดทุกกลุ่มอายุ จะมีการแปรระหว่างรูปแปรที่ 2 [ⁱ๕], [ⁱ๕:], [^u๑], [^u๑:] และรูปแปรที่ 3 [ⁱ๕], [ⁱ๕:], [^u๑], [^u๑:] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปรที่ 1 [๕] [๕:] [๑] [๑:] ในคำพูดต่อเนื่อง นอกจากนั้น ในกลุ่มอายุ 16-20 ปี พบ (๕) และ (๑) ตัวแปรละ 1 คำที่นอกจากจะใช้รูปแปรสระเลื่อน และสระเดี่ยวระดับลิ้นคางที่แล้ว ยังใช้รูปแปรที่ 4 สระประสมสองส่วน [i๑] [u๑] อีกด้วย ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปร		รูปแปรของกลุ่มอายุ	
	ทุกกลุ่มอายุ		16-20 ปี (เฉพาะ 2 คำ)	
(๕)	[ⁱ ๕ ~ ⁱ ๕ ~ ๕]	~	[i๑]	
	p ⁱ ๕?	p ⁱ ๕?	p๕?	โคลน
	təp ⁱ ๕t	təp ⁱ ๕t	təp๕t	นก(จำนวน)
	lət ⁱ ๕h	lət ⁱ ๕h	lət๕h	เกวียน

(๕:)	[i̇: ~ i̇: ~ ɛ:]		
	ṫi̇:n tḣi̇:n ṫɛ:n	--	แทน
	k̇i̇:n kḣi̇:n k̇ɛ:n	--	แคน
(๖)	[u̇ ~ u̇ ~ ɔ̇]	~	[u̇ə]
	l̇ək̇ ^{u̇} h l̇ək̇h ^{u̇} l̇ək̇h	--	เคาะ
	pl̇ ^{u̇} ŋ phl̇ ^{u̇} ŋ pl̇ŋ	--	รู้
	ṗ ^{u̇} h pḣ ^{u̇} h ṗh	pu̇əh	เกลือ
(๖:)	[u̇ ~ u̇ ~ ɔ̇:]		
	ṙ ^{u̇} :? ṙ ^{u̇} :? ṙɔ̇?	--	งาม
	ɔ̇ŋ ^{u̇} :ŋ ɔ̇ŋ ^{u̇} :ŋ ɔ̇ŋɔ̇:ŋ	--	ช่าง

ตัวแปร (๕) และ (๕:) ที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกัอกโฆชะ มีการแปรในกลุ่มอายุต่างๆ คือ กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป จะใช้รูปแปร [i̇:] [i̇:] ในคำพูดเดี่ยว และใช้รูปแปร [u̇ə] ในคำพูดต่อเนื่อง กลุ่มอายุ 46-50, 31-35 และ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [u̇ə] นอกจากนั้น ยังพบใน 1 คำที่ผู้พูดกลุ่มอายุ 16-20 ปี คนที่ 3 ใช้รูปแปร [u̇a]

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61 ปีขึ้นไป	46-50, 31-35, 16-20	16-20ปีคนที่ 3
(๕)	[i̇ ~ u̇ə]	~ [u̇ə]	~ [u̇a]
	ṗ ^{i̇} a?	pu̇ə?	pu̇ə?
	ṫəṗ ^{i̇} aŋ	ṫəpu̇əŋ	ṫəpu̇əŋ
			ṫəpu̇aŋ
(๕:)	[i̇: ~ u̇ə]	~ [u̇ə]	--
	ṫ ^{i̇} a:	tu̇ə	tu̇ə
	ṫ ^{i̇} a:p	tu̇əp	tu̇əp

๗. การแปรระหว่างสระโฆชะต่ำทั้กับสระโฆชะปกติ เกิดกับสระโฆชะต่ำทั้ที่อยู่หลังพยัญชนะต้นกัอกังวานบางคำ ในผู้พูดกลุ่มอายุ 31-35 และ 16-20 ปี ตัวอย่างเช่น

ตัวแปร	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
	61, 46-50 ปี	31-35, 16-20 ปี	
∨	∨	~	∨ ~ V
	k̇ənu̇ə		k̇ənu̇ə k̇ənu̇ə
	r/lu̇əj		lu̇əj lu̇əj
			ด้วยกัน
			ไก

6.4.1.2.6 แนวโน้มของสระไปเป็นการจัดระบบสระใหม่

จำนวนสระโหมะปกติไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่จะมีเสียงย่อยที่หลากหลาย คือ เสียง i i: e e: u u: o และ o: แต่ละเสียงมี 3 เสียงย่อย คือ [eⁱ~i[~]i] [e:ⁱ~i:[~]i] [ε^e~ě~e] [ε:^e~e:[~]e] [ɤⁱ~w[~]ɤ] [ɤ:ⁱ~w:[~]ɤ] [o^u~u[~]o] [o:^u~u:[~]o] และ [ɔ:^o~o:[~]o:] ตามลำดับ

เสียง ε ε: ɔ และ ɔ: มีเสียงย่อย คือ [ε^o~ε[~]ε] [ε:^o~ε:[~]ε:] [ɔ^o~ɔ[~]ɔ] และ [ɔ:^o~ɔ:[~]ɔ:] ตามลำดับ ส่วนเสียง ɤ และ ɤ: มี 2 เสียงย่อย คือ [ɤ~ɤ[~]] และ [ɤ:[~]~ɤ:[~]]

สระโหมะต่ำทุ้ม ɛ̃ ɛ̃: และ ɔ̃ ɔ̃: โดยทั่วไปมี 3 รูปแปร คือ [ĩ^{ε̃}~ĩ[~]ε̃] [ĩ^{ε̃:}~ĩ[~]ε̃:] [ĩ^{ɔ̃}~ĩ[~]ɔ̃] และ [ĩ^{ɔ̃:}~ĩ[~]ɔ̃:]

ยกเว้น ɛ̃ และ ɔ̃ ในคำ 2 คำที่ผู้พูดในกลุ่มอายุ 16-20 ปีบางคนใช้รูปแปรที่แตกต่างคือจะออกเสียง lət̃iəh และ puəh ขณะที่ผู้พูดอื่นๆ ออกเสียง lət̃iəh ~ lət̃eəh 'เกวียน' และ p^uəh ~ pəh 'เกลือ' ในอนาคตคำดังกล่าวอาจจะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงหรืออาจจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่จะกระจายไปสู่คำอื่นๆที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน

ส่วนสระ a และ a: ที่อยู่หลังพยัญชนะกักโหมะมีแนวโน้มที่จะรวมเสียงเป็น uə ในอนาคต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการกระจายของสระดังกล่าว ในระบบสระโหมะต่ำทุ้มของภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง กล่าวคือ a และ a: จะยังคงอยู่ แต่จะอยู่เฉพาะหลังพยัญชนะต้นกักกั้วานเท่านั้น ส่วนสระประสม จำนวนคำที่มีสระ uə จะเพิ่มขึ้น

ขณะที่สระโหมะต่ำทุ้มได้เปลี่ยนเป็นสระโหมะปกติ ในภาษากวย-กวยบ้านสังแก บ้านจอมพระ และบ้านลำโรง ทำให้เกิดระดับเสียง 4 แบบขึ้นมาทดแทน ระดับเสียงทั้ง 4 แบบนี้เข้ามามีบทบาทในการจำแนกความต่างทางความหมายของคำ ซึ่งในทางสัทวิทยาถือว่าเป็นวรรณยุกต์ แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่เกิดขึ้นในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง เพราะภาษากวยบ้านโพนฝิ่งมีระดับเสียงเพียง 2 แบบ ทั้งสระโหมะปกติและสระโหมะต่ำทุ้มต่างมีระดับเสียงเดียวกัน จึงไม่สามารถใช้จำแนกความหมายของคำได้ การเปลี่ยนแปลงของเสียงสระในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง มีความแตกต่างจากภาษากวย-กวย 3 หมู่บ้านข้างต้น เพราะภาษากวยบ้านโพนฝิ่งมีการสร้างสัทลักษณะของสระขึ้นมาใหม่ 2 ชุด ระหว่างสระโหมะปกติที่มีมาแต่เดิม กับสระโหมะปกติที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงของสระโหมะต่ำทุ้ม ซึ่งนักภาษาศาสตร์กลุ่มมอญ-เขมรเรียกปรากฏการณ์การเกิดสระใหม่ 2 ชุดนี้ว่า การจัดระบบสระใหม่ (vowel restructured) (Huffman 1976 : 576) การจัดระบบสระใหม่ในภาษากวยบ้านโพนฝิ่งมีสัทลักษณะที่สำคัญ คือ สระโหมะปกติที่มีมาแต่เดิม มีแนวโน้มที่จะเป็นสระเลื่อนหลัง (off-gliding vowel) หรือเป็นสระระดับลิ้นคางที่มีระดับลิ้นคาง

ข้างต่ำ ส่วนสระโฆชะปกติที่มาจากสระโฆชะต่ำทุ้ม จะเป็นสระเลื่อนหน้า (on-gliding vowel) หรือเป็นสระเดี่ยวระดับลิ้นคางที่ระดับลิ้นสูงกว่า

ตารางที่ 6.17 สัทลักษณะของสระในภาษากวยบ้านโพนฝิ่งในอนาคต

สระ	สัทลักษณะของสระที่เป็นสระโฆชะปกติมาแต่เดิม [ ]	สัทลักษณะของสระที่เดิมเป็นสระโฆชะต่ำทุ้ม [ ]
สระหน้า		
i	e ⁱ ~i ^ˇ	i
i:	e: ⁱ ~i: ^ˇ	i:
e	e ^e ~e ^ˇ	e
e:	e: ^e ~e: ^ˇ	e:
ɛ	ɛ ^ə ~ɛ ^ˇ	ⁱ ɛ~ɛ
ɛ:	ɛ: ^ə ~ɛ: ^ˇ	ⁱ ɛ:~ɛ:
สระกลาง		
ɯ	ɯ ⁱ ~ɯ ^ˇ	ɯ
ɯ:	ɯ: ⁱ ~ɯ: ^ˇ	ɯ:
ɤ	ɤ~ɤ ^ˇ	ɤ
ɤ:	ɤ:~ɤ: ^ˇ	ɤ:
a	a	ⁱ a
a:	a:	ⁱ a:
สระหลัง		
u	o ^u ~u ^ˇ	u
u:	o: ^u ~u: ^ˇ	u:
o	o ^o ~o: ^ˇ	o

6.4.2 สรุปรูปการแปรทางเสียงในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง

6.4.2.1 สรุปรูปการแปรในพยางค์รอง

พยางค์รองมีโครงสร้าง 2 แบบ คือ CəN- และ Cə- เฉพาะ Cə- เท่านั้นที่มีการแปร คือ (Cə-) [Cə-ϕ]

ตารางที่ 6.18 สรุปรูปการแปรของพยางค์รองในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง

พยางค์รอง	
CəN-	CəN-
Cə-	Cə-
	ϕ-

6.4.2.2 สรุปรูปการแปรในพยางค์หลัก

- พยัญชนะต้นเดี่ยว (p-V) [p ~ p' ~ p^h],
 (t-V) [t ~ t' ~ t^h],
 (c-V) [c ~ c' ~ c^h],
 (k-V) [k ~ k' ~ k^h],
 (r-V) [r ~ j ~ l],
 (w-V) [w ~ b]

สรุปรูปพยัญชนะต้นเดี่ยวทั้งที่มีการแปรและไม่มีการแปร ดังแสดงในตารางที่ 6.19

ตารางที่ 6.19 การแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยวในภาษากวยบ้านโพนผึ้ง

พยัญชนะต้น	
ตัวแปร	รูปแปร
p t c k +y	p/p' t/t' c/c' k/k' +y ph th ch kh +v
b +v	b +v
w +y	w +y
d +v	d +v
r +y	r +y
j +y	j +y
l +y	l +y
p t c k +v	p t c k +v
ph th kh +v	ph th kh +v
m n ɲ ŋ +y	m n ɲ ŋ +y
m n ɲ ŋ w l j +v	m n ɲ ŋ w l j +v
s h +v	s h +v

พยัญชนะต้นควบกล้ำ มีตัวแปรและรูปแปรดังนี้

(pl-)	[pl- ~ p-]	(pr-)	[pr- ~ pl-]
(bl-)	[bl- ~ b-]	(tr-)	[tr- ~ c- ~ kl-]
(sr-)	[sr- ~ s-]	(kl-)	[kl- ~ k-]
(kr-)	[kr- ~ kl- ~ k-]		

ตารางที่ 6.20 การแปรของพยัญชนะควบกล้ำ ในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง

พยัญชนะควบกล้ำ	
ตัวแปร	รูปแปร
pr-	pr-
pl-	pl-
	p-
bl-	bl-
	b-
tr-	tr-
	c-
kr-	kr-
kl-	kl-
	k-
sr-	sr-
	s-

พยัญชนะท้ายที่มีการแปร คือ (-h) [-h ~ -ϕ] และ (-l) [-l ~ -n ~ -j ~ -w]
 สรุปรูปการแปรของพยัญชนะท้ายในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง ดังแสดงในตารางที่ 6.21

ตารางที่ 6.21 การแปรของพยัญชนะท้ายในภาษากวยบ้านโพนฝิ่ง

พยัญชนะท้าย	
ตัวแปร	รูปแปร
-p -t -k -ʔ	-p -t -k -ʔ
-m -ŋ	-m -ŋ
-n	-n
-l	-l
-w	-w
-j	-j
-h	-h
	ϕ

สระโฆชะปกติ ประเภทสระเดี่ยวมีการแปรระหว่าง รูปแปรสระเดี่ยวระดับลิ้นคางที่ กับรูปแปรสระเลื่อนหลัง

สระโฆชะต่ำหุ้ม ประเภทสระเดี่ยวระดับลิ้นต่ำ มีการแปรระหว่าง รูปแปรสระโฆชะต่ำหุ้มระดับลิ้นคางที่ รูปแปรสระโฆชะต่ำหุ้มสระเลื่อนหน้า (on gliding vowel) รูปแปรสระโฆชะปกติ สระเลื่อนหน้า และรูปแปรสระประสมสองส่วน

สระโฆชะปกติและสระโฆชะต่ำหุ้มมีระดับเสียงเดียวกัน ไม่ได้แยกกันอย่างชัดเจนเช่นในภาษากวย-กวยอีก 3 หมู่บ้าน ดังนั้นเมื่อผู้พูดใช้รูปแปรสระโฆชะปกติแทนสระโฆชะต่ำหุ้ม ระดับเสียงของสระโฆชะปกติที่มีมาแต่เดิม กับระดับเสียงของสระโฆชะปกติที่เกิดขึ้นใหม่ จึงเป็นระดับเสียงเดียวกัน ภาษากวยบ้านโพนผิ่งจึงไม่ใช้ระดับเสียงในการจำแนกความหมายของคำ แต่ได้สร้างสัญลักษณ์ของสระโฆชะปกติที่เป็นสระโฆชะปกติมาแต่เดิม กับสัญลักษณ์ของสระโฆชะปกติที่เปลี่ยนมาจากสระโฆชะต่ำหุ้ม ให้แตกต่างกัน

6.5 สรุป

การแปรทางเสียงดังที่ได้อภิปรายข้างต้น มีทั้งการแปรที่มีเงื่อนไขจากปัจจัยทางภาษา และเงื่อนไขจากปัจจัยทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าการแปรของตัวแปรบางตัวแปรมีเงื่อนไขจากหลายปัจจัยมาประกอบกัน

การแปรที่มีเงื่อนไขจากปัจจัยทางภาษา เช่น ในภาษากวยบ้านจอมพระ สระโฆชะปกติ o มีรูปแปร 2 รูป คือ [o] และ [ɔ] ถ้าอยู่หน้าพยัญชนะท้ายริมฝีปาก -p -,m จะใช้รูปแปร [ɔ] แต่หน้าพยัญชนะท้ายอื่นจะใช้รูปแปร [o]

การแปรที่มีเงื่อนไขจากปัจจัยทางสังคม มีทั้งการแปรตามถิ่น การแปรตามอายุ และการแปรตามวันลีลา

ตัวอย่างการแปรตามถิ่น เช่น พยัญชนะควบกล้ำ tr- ขณะที่ภาษากวยบ้านสังแกและบ้านจอมพระใช้ [kr-] ภาษากวยบ้านลำโรงใช้ [t-] แต่ภาษากวยบ้านโพนผิ่งใช้ [c-]

ตัวอย่างการแปรตามอายุ เช่น ในภาษากวยบ้านลำโรง สระโฆชะปกติ æ æ: o o: กลุ่มอายุ 61 ปีขึ้นไป ใช้รูปแปร [æ ~ æ:] และ [o ~ o:] ส่วนกลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [ɛ^a ~ ɛ:^a] และ [ɔ^a ~ ɔ:^a]

การแปรตามวันลีลา เช่น ในภาษากวย-กวย ทั้ง 4 หมู่บ้าน พยัญชนะต้น p- t- c- k- ที่อยู่หน้าสระโฆชะต่ำหุ้ม ถ้าเป็นคำพูดเดี่ยวจะใช้รูปแปร [ph-] [th-] [ch-] [kh-] ถ้าในคำพูดต่อเนื่องใช้รูปแปร [p-] [t-] [c-] [k-] หรือ [p'-] [t'-] [c'-] [k'-]

การแปรที่มีเงื่อนไขจากหลายปัจจัยมาประกอบกัน เช่น ในภาษาอุยกูร์บ้านจอมพระ การแปรของพยัญชนะท้าย -c มีเงื่อนไขจากทั้งปัจจัยทางภาษาและปัจจัยอายุ กล่าวคือ ตัวแปร (-c) มีรูปแปร 3 รูป และมีเงื่อนไขการแปรดังนี้ ถ้าอยู่หลังสระกลางและสระหลัง จะใช้รูปแปร [-c] แต่ถ้าอยู่หลังสระหน้า กลุ่มอายุ 61, 46-50 และ 31-35 ปี จะใช้รูปแปร [-ḳ] ขณะที่กลุ่มอายุ 16-20 ปี ใช้รูปแปร [-k]

นักภาษาศาสตร์สังคมเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงทางภาษาจะเกิดต่อเมื่อได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคม การศึกษาการแปรเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา จะต้องนำตัวแปรทางสังคมเข้ามาพิจารณาด้วย (Labov 1972) ดังนั้นเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ของการแปรทางเสียงที่มีเงื่อนไขจากปัจจัยทางสังคม ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นการแปรทางเสียงจากเงื่อนไขตัวแปรทางสังคม มาอภิปรายในบทที่ 7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย